

KURDISTAN

– هه‌یه‌تی نوینه‌رایه‌تی گه‌لی کورد چون دامه‌زرا؟

– گه‌ل‌له‌ی ٢٦ ماده‌یی نوینه‌رایه‌تی گه‌لی کورد

– گه‌ل‌له‌ی ٦ ماده‌یی حیزبی دیموکرات

– گه‌ل‌له‌ی خودگه‌ردانی ده‌وله‌ت

– گه‌ل‌له‌ی ٨ ماده‌یی مه‌هاباد

کرمانشاه

لۆرستان

نیلام

کۆکردنه‌وه‌و ئاماده‌کردنی: رحمان نه‌قشی

هاوپیان و دۆستانی به ریز!

بۆ وهبیرهینه و زانیاری له سه ر پرسی ناشتخووانه ی گه لی کوردو حیزب و ریکخواوه شۆرشگیره کان له سه ره تای هاتنه سه رکار و جیگره وه ی بنه ماله ی پاشایه تی. ههینه تی نوینه رایه تی و دواتر حیزبی دیموکراتی کوردستان هه موو هه وئی خۆیان خسته گهر بۆ چاره سه ری کیشه کانی گه لی کورد له رۆژه لاتێ کوردستان له گه ل ده وته تی کاتی له ئێران، بۆ ئه م مه به سه ته چه ند گه لانه و پێشنیار له لایه ن نوینه رانی گه لی کورد ئاراسته ی کاربه دستانی ده وته تی کاتی کرا، به لام به داخه وه هه موویان بۆ وه لام و پشتگوی خزان.

منیش پێم باش بوو بۆ ئاگاداری و زانیاری زیاتری ئه م گه لانه که له سالی ۱۳۵۸ ی هه تاوی ئاراسته حکوومه ت و کاربه دستانی ئه وه سه رده م کراون له دووتویی ئه م نامیلکه ی خواری وه ئاماده و بیخه مه به رچاوی خۆینه ران. هیوادارم جیی ره زامه ندی گشت لایه ک بیت.

ئوه شی ناوه رۆکی نامیلکه که بریتین له:

- ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد چۆن دامه زرا؟ عه زیز ماملی
- گه لانه ی ۲۶ ماده یی نوینه رایه تی گه لی کورد عه زیز ماملی
- گه لانه ی ۶ ماده یی حیزبی دیموکرات عه بدو للا حه سه ن زاده
- گه لانه ی خودگه ردانی ده و له ت عه بدو للا حه سه ن زاده
- گه لانه ی ۸ ماده یی مه هاباد ئه حمه د ئه سه کهنده ری

کۆکردنه وه و ئاماده کردنی: ره حمان نه قشی

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

نووسینی: عزیز ماملی

ئهو چهند لاپه رهدا پیداچوونه وهیه کی کورتده کهین بۆسه ر دامه زرانندی ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد، له دهرفه تیکه دیکه به تیروته سه لی روده کهینه سه ر ئه و پیکهاته به نرخه که چه پکه گوئی سه سه وه ته ی بزوتنه وه ی رزگاریخوازی کورد بوو.

سو پاس و پیزانی نی خۆم ئاراسته ی برای به ریزم کاک زانیار عومرانی ده که م که به دنفراوانی کاری پیداچوونه وه ی ئه و نووسراوه ی گرتنه ده ست و به ههستی جوان، لیها تووی و خۆ پیوه ماندوو کردنی زۆر گه لیک یارمه تیدام.

پیشه کی:

له پاش شۆرش گهلانی ئیران له سالی ۱۳۵۸، میژوو په یامیکی ئاراسته ی کورد کرد: دهرفه تیک رهخساوه بۆ گهلی کورد وله سه رده میکی نویدا خۆی ده بینیته وه، ئالنگاری به رچاو رووبه رووی بووه ته وه.

ده بی رزگاری بیت له په لهاویژی داگیرکه ران و ده ستدریژی زۆرداران. رۆله کانی کورد ئه شی جاریک بۆ هه میشه زری پرگری و

پته وه کان له بهر بهر بهر هه ئوه شین، کۆتایی به چاره رهی و ژبانی تال بهین، چیدی مافه کانی نابێ پێ خوست بکری. به وریایی و لیتهاتوویی و یه کگرتوویی لیکنه وه و تیخه رانه وه بکه ن بۆ به رهنه گاریوونه وه له گه ل ده سه لاتێ نوێ که درێژه پیدهری ده کات له سیاسه ته کانی سه رده می پێشوو.

پۆژگاری دژوارو نه سه ته میان له به ره، به زیتی وردبنه وه و ژیرانه لی بکۆلنه وه نه چنه ژیر گوشاری نه وانه که بوون و که سایه تی و ناسنامه ی کورد و کۆمه لگای کوردستان ناپه ژرین. کورد راستیه کی میژویی و سیاسیه، کورد هه م فاکته ره هه م ئاکته ره بۆ درێژه پیدانی شۆشی ئیران و پرگار کردنی له دا که و تن. میژوو هه روه ها ئه رکیکیشی بۆ ده ستنیشان کردبوو:

یه که ته تی و یه که ده نگه.

گه لی کورد له گه ل پرانی گه لانی ئیران شۆشی دژ به دیکتاتۆرییان گه یانده ئاستی سه ره که و تن، به لام به ته نهایی و به پشتگیری هیزی چه پو دیموکراتو ئازادیخوازی ئیران راپه رینیکی نوێ گرته ده ست، ناوه رۆکی سه ره کی له م راپه رینه دا په وتو رۆداویکی تازه بوو، دیارده یه کی جیاواز بوو، له ئیرانی پاش شۆشی ۱۳۵۷ دوو ناوه ند به رچاو ده که وت: ناوه ندی روحانیه ت که بناغه ی هوکمرانی له سه ر شه ریه ته ئیسلام داده مه زرانده و له ئیسلامی سیاسیدا سه رمایه ی وه گه رده خست، له به رامبه ردا ناوه ندی کوردستان بوو که برۆای به علما نییه ت (سیکۆلاریزم) بوو، له مافه بنه رته ییه کان و ئازادی دیموکراسی ده روانی.

هه ر دوو له و ناوه ندانه خه ریکی ریکه خستن و به جیه گه یانده نی نه خشه رینگا کانیان بوون، به لام دووه مه میان به رته تکرده وه ی به رنامه و پیکهاته و دامه زرا وه کانی یه که م ده وری ده بیانی. لایه نی کورد له رێواری سیاسیدا به رامبه ر به ستروکته ره ئیسلامیه کانی ده و له ت که له سه ر بنچینه ی نابه رابه ری پیکه هات و نیشاندهری زالبوون به سه ر په هه نده کانی سیاسی و کۆمه لایه تی و فره هه نگه ی بوو چۆکی دانه دا، روه ستا و مملانی کرد و شیتی و دیوانه یی و جنوونی ده سه لاتێ نوێ به رپرچ دایه وه. میژووی سا له کانی ۵۷ و ۵۸ ئیواو ئیوه له توندوتیژییه کانی هوکمرانی ئیران بۆ سه رینه وه ی به ره ته تستکاره کان. تایبه ته ندیه کانی رژیمی نوێ له گه ل ده سه که وته کانی کوردستان ناشتییه نه گر بوون. سیاسه تی راگرتنی خه لک له ژیر فره مانبه ری، ده ست له سه رچۆکدانان و گوێرپه ل کردن بۆ ئامۆژگارییه کان، کاردانه وه ی نه بوو. سیسته می ده ستبه سه رداگرتن و پێشیکردنی ده سه که وته کان له کوردستان سه ری نه گرت. بق و توووه یی ده سه لات له م دۆخه ی کوردستان له سه ریک بۆ تۆله کردنه وه بوو، له به ریک بۆ کۆتاییه یان به عیلمانییه ت.

ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد چۆن دامه زرا؟

بهم هۆکارانه بوو که سیاسه تی دهسه لاتی نوێ له چوارچێوه ی ئیئتۆسید **Ethnocide** دا شروقه ی بۆ دهکرا، سیاسه تیک که ئیها تووتر بوو له جینۆساید، بهرپرسان بریاریاندا بوو که ناسنامه ی نه ته وه یی، فهرهنگو به تایبته ت نهو شارستانییه ته پیشکوهتوه که له راپه رینی کوردستان چه که ره ی کردبوو، بنه بریکه ن. گه لی کورد وریابوو: پووحانییه تی کورد خۆی له دهستی وهردانی سیاسه ت به دور راگرتو شه رعیه تی داخوازییه کانی کوردی کرده چرای ریگای داهاتوو.

پینکهاته سیاسیه کان به هاکانی ئینسانی، نه ته وه یی و دیموکراتییان کرد به نامانچ و ئۆبژیکتیف و له گه ل خه باتی دژ به تۆتالیتاریزم و سه ره رۆی تینۆکراسی ئیران تیکه لایان کرد. به شداری له بزوتنه وه ی رزگاریخوازی نه ته وه یی له کوردستان هه ول و هه لمه تیک پان و به رین بوو بۆ به جیکه یانندن و به دهسته وه گرته ی مافی دیموکراسی و چاره نووس. نه ته وه ی کورد پالنه ری داخوازی مافی چاره نووس بوو بۆ دیاری کردنی رژیمی سیاسی - حقوقي ناوخیی له ژێر دهسته واژه ی خودمختاری. کورد یه کده نگ و یه ک وتار نوینه رایه تی خۆی به خشیبوو به هیزه سیاسییه کان.

داواکاری و که لکوه رگرته ی نه ته وه ی کورد له پره نسیپه کانی مافی نه ته وه کان بۆ به دهسته وه گرته ی چاره نووس دوو به شی له خۆ گرتبوو:

* دامه زرانندی سیسته میکی حوکمرانی بۆ دابین که ردنی ئازادی راسته قینه و دیموکراسیی به شدارکردنی خه لک له هه لسووپاندنی کاروباری ئیران.

* پینکه یشتن به مافه نه ته وه ییه کان وه ک کۆمه لگایه کی خودمختار.

پینکهاته سیاسیه کان له رۆی سیاسیه وه تیکۆشانی چه ندلایه نه و داواکاری جیاوازیان هه بوو، به لام کاتیک کوردستان کهوته بهر په لاماری سه ربازی، کۆی نه وانه دژ به دوژمنکاری دهسه لات رابوو و قۆلیان هه لمانی بۆ بهرپرچدان وه. بهر خۆدانی سه ربازی، روه تی بزاقی کوردی گۆری و له و سه رده مه دایه که خۆی له بزوتنه وه یه کی رزگاریخوازی دا ده بینیته وه. جیزب و ریکخوا وه کان خه باتی هاوبه ش له نه ستۆ ده گرن که بریتیه له پاراستنی خه لک و ده سک وه ته کان و گه یشتن به نامانچه کان.

* بزوتنه وه ی رزگاریخوازی کورد له ناستی نیونه ته وه ییدا خاوه نی مافو نه رک بوو:

۱- مافه کان:

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

- ماف بوو ئهوه که دهدهستدریژییهکانی دهوله تی ئیران بپاریزری و بۆ نه بیته پهیمانه نیونه تهوهیییهکانی واژوگرا و لهژیر پیینیت.

- سود له پهیماننامه جیهانییهکان وهربگریته بۆ پشتگیری و یارمه تی.

۲- نه رکه کان:

- پرهنسییهکانی وهک به ها ئینسانی و حقوقییهکان رهچاو بکاته.
- لهیه که میاندا ناکام ماوه، به لام له بهشی دووهه مدا سه رکه وتوو بوو.
- لهو حالته دا له بهر ئه وه که بزووتنه وهی رزگاریخوازی نه ته وهیی کورد چاوه دیتری پرهنسییه نیونه تهوهیییهکانی کردبوو، کۆمه لگای جیهانی ئه رکی سه رشانی بوو که هه ئۆیست بگری به رامبه ر به توندوتیژی و دهستدریژی ده و له تی ئیران بۆ سه ر نازادی و مافه بنه رتهیه کان، واته ئه وهی شه سه ربارزییانه که بزاقی کورد رووبه روویان ببوویه وه.

۴۱ ساڵ به سه ر دامه زرانی دهسته ی نوینه رایه تی گهلی کوردا تپیه رده بی. پیکهاته یه ک که له سه رده می خۆی و له میژووی بزووتنه وهی رزگاریخوازی کورد له رۆژه لاتی کوردستان له رووی یه که دهنگی و یه کگرتوویی هیزهکانی کورد دیارده یه کی بیۆینه و بیهاوتا بوو و کاردانه وهی له ناستی سیاسی و کۆمه لایه تی له سه ر کۆمه لگای کوردستان به رچاوه.

جیی خۆیه تی له دۆخی نه ورۆ ناوړیک بدهینه وه سه ر:

- چۆنیته تی دامه زرانی ئه و ریکخواه یه کگرتوویه، چاوخشاندنیک به بارودۆخی میژوویی، سیاسی و کۆمه لایه تی کوردستان و ئیران،

- پیکهینه رو پیکهاته کان، هه و له کان و چاوپیکه وتنهکانی پیشووی نیوان هیزهکانی ئه و سه رده مه ی کورد، هه ئۆیسته کان و ئیکدانه وهکانیان،

- هه ئۆیست وهه ئسوکه وتی به رپرسیانی هه یئه تی تاییه ت به پرسای کورد،

- دهسکه وته کان.

ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد له چ دۆخێکدا دامه زرا؟

له پاش پوختنی رژیمی پاشایه تی له ئێران، به شی ئایینی و پوختنی ئێران به سه روکیه تی روح الله خومهینی با ئیان خسته سه ر داموده زگا کانی کارگێری، سیاسی، ئابووری و میدیایی و خیرا دهستیان داگرت به سه ر دهسه لاته کان. دامه زرا ندنی کۆماری ئیسلامی و بونیادنانی شه ریه تی ئیسلام وه ک بنچینه ی ده ستوور و یاسا بۆ رژیمی سیاسی، ئیداری و حقوقي نه ک هه ر بۆ ئێران به لکوو بۆ ولاتانی ئیسلامیش بوو به ستراتیژییه کی درێژخایه ن له لایه ن مه لاکانی شیعه وه.

له کوردستان به هۆی به رزبوونه وه ی هۆشیاری نه ته وه یی و هه بوونی رابردوویه کی پر له خه باتی ئازادیخوازی بۆ به ده سه ته وه گرتنی مافی دیاری کردنی چاره نووس، که شه وه وای سیاسی، داخوازییه کان، تیکه لای و پشتگیری خه لکی کوردستان له خه باتی حیزب و ریکخواه سیاسیه کان جیاوازی به رچاوی بوو له گه ل به شه کانی دیکه ی ئێران، نه و جیاوازی و تایبه ته ندیانه ی کوردستان ببوو به هۆی پشتگیری و پشتیوانی و جیگه ی برۆ و هیوا بۆ ئازادیخوازانێ ئێرانیش.

نامه نج و ستراتیژی کورد بریتی بوو له خۆخواه نی و خۆیه رپوه به ری، به لام ئیسلامیه تونده وه کانی به حکومه ت گه یشتوو سیاسه ت و دینیان تیکه ل کرد. خومهینی زۆرجاران ده یگوت که خه بات بریتیه له چالاکی وتیروانیی ئیسلامی و دینی. ئازادیخوازانێ راسته قینه له ئێران و له کوردستان خوازیاری نه وه بوون که بۆ پێچانه وه ی لاپه ره ره شه کانی سه رده می حکومه ته کانی دیکتا تویری قاجار و په هله وای ده ستوورێک له سه ربه نه مای پرهنسیپه دیموکراتیه کان دابه زریت و سیسته میکی سیاسی بێته سه رکار و قه وه ریه کی سیاسیی پلورالیست (فره په نگ)، دادپه ره ور و لاییک بۆ ده سه ته به رکردنی یه کسانی مافه کانی ژن و پیاو، به فهرمی ناسینی مافی دیاری کردنی چاره نووس و عه داله تی کۆمه لایه تی له ئێرانیکی دیموکراتیک بێته ئاراوه.

نه گه ر له سه رانه سه ری ئێران خه لک خیرا تووشی به رته سکوونی ئازادییه کان و زه خت و فشار و سه ره پۆیی حکومه ته ی نوێ بوونه وه، له کوردستان که شه وه وایه کی ئازاد ده سه ته به ر بوو و بیرو ئازادیخوازی و پاراستنی ده سکه وته کان به رده وام ته شه نه ی نه سه ند. گه لی کورد و ریکخواه سیاسیه کان بۆیان گونجا لیکدانه وه یه کی وردی زانستیانه له چیه ته ی ده سه لاتی تازه پێگه یشتوو شروقه بکه ن. له کوردستان جه ماوه ری خه لک له گشت شار و ناواییه کان، به ده ره برینی ئێرا ده بۆ ئازادی و مافی چاره نووس له چوارچێوه ی خودمختاری و هه ره ها بۆ دادپه ره وری کۆمه لایه تی ده ستیان به چالاکی و تیکۆشانیکه به ربلاوی

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

جهماوهری کرد و ئازایانه سهره تای بزوتنه وهیکی نوینان گرتهدست، نهگهر ریکهستنی کۆمه لهی ژ - ک و دامه زرانندی حیزبی دیموکراتی کوردستان و به تایبهت راگه یانندی کۆماری کوردستان دهستیپیکری مۆدیرنیتهی بزوتنه وهی پرگاریخوازی کوردستان بوو، به شداربوونی تیکراییی خه لکی کوردستان له شۆرش دژ به دیکتاتۆری پاشایه تی و پاشانیش راپه رانندی بزوتنه وهیهکی شۆرشگیر و نه ته وهیی سهره تای سهره له دانیکی نوێ و دوورودریژ بوو. سێ جیل و نه وهی کورد تیکه لاوی ئازادیخوازی و داواکاری مافه رهواکانی نه ته وهی کورد بوون و ئیستاش خه باتی سیاسی و مه دهنی به رده وامه بۆ گه یشتن به داخوازییه کان.

له پاش شۆرش دوو به ره له ئێران له گه ردا بوون: لایه نگه رانی دامه زرانی کۆماری ئیسلامی و باوه رپیکراوان به به ها ئینسانی و جیهانی و دیموکراتیه کان، زنده گۆیی نییه نه گهر بلیین کۆمه لگای نه و وه خته ی ئێران دوو جه مسه ری بوو: قۆم و تاران له دیوێک، کوردستان دیوه که ی دیکه.

له پاستیدا کیشه ی سهره کی نیوان خومه ینی و حکومه ت و شووپای نینقلاب له گه ل کوردستان کیشه ی دۆکترین بوو:

- له کوردستان ویستی خۆخواه نی و خۆبه رپوه به ری له ئارا دابوو، له قۆم و تاران چه مکی یه کپیزی ئیسلامی.
- له کوردستان باس له مافه بنه ره تییه کان و ئازادی و دیموکراسی ده کرا، له تاران و قۆم له ویلایه تی فه قیه.
- له کوردستان باس له نه سه لی جو دایی دین له ده وله ت ده کرا، له تاران و قۆم له ئیسلامیزم. زیندوو یاد مامۆستا شیخ عیزه دینی حوسینی ده وری گرنگ و به رچاوی بوو بۆ نه وه که پێشنویژه کانی کورد خۆیان به دوور رابگرن له خۆپاده ست کردن به بیر و ئیده ئۆلۆژی ئیسلامی سیاسی.
- له کوردستان داوی دابین کردنی ئازادیه دیموکراتیه کانی که سیی و کۆمه ل ده کرا، له قۆم و تاران ریزگرتن له هه ریه یی ئیسلامی.
- له کوردستان تیکۆشانیکی به رفراوان له گۆریدا بوو بۆ دامه زرانندی کۆماری دیموکراتیک، له قۆم و تاران هه ولی به ربلاو له ئارادابوو بۆ راگه یانندی کۆماری ئیسلامی.

- له قۆم و تاران خۆیان به "حق" دهزانی و کوردستان به "باگل".

- له کوردستان برۆا له سههر نهوه بوو که بۆ پیشگرتن و رێگرتن له دووپاتبوونهوهی سیستهمی حوکمرانی دیکتاتۆری له ئێران، جیاپوونهوه و سهربه خۆیی سی ناوهندی دهسهلات وهک داد: Judiciaire یاسادانان Lésilatif: و کارگیری Eexécutif: مهرجی سههرکی دیموکراسییه، له قۆم و تاران وهلی فهقیه سهروکایهتی بهریوهبردنی نهو ناوهندانهی دهگرتهدهست.

- له کوردستان جهختیان له سههر کۆتاییهتێنان به چهوساندنهوهی چینی کرێکار و زهمهتکێش دهکرد، له قۆم و تاران له "مستجعف" قسه دهکرا و بهریههکانیان دهکرد له گهڵ مافی دهبرینی نارهزامهندی له لایه کرێکاران و زهمهتکێشان، مافی خۆپیشاندان، دامهزاندنی شوو و سهندیکا و گشت مافه کرێکاریهکان.

- له کوردستان ههول دهدرا بۆ یهکیهتی و یهکیزی له ناو گهلانی ئێران، له تاران و قۆم بۆ جیهانی ئیسلام بهتایبهت شیعه.

- له قۆم و تاران یهکسانی جێندهری و ههروهها میلهتیان رهد دهکردهوه، واته نیوهی کۆمه لگه و بهشیک له جوگرافیای ئێران، له کوردستان بۆ بهرابهری مافهکانی نیوان ژن و پیاو و ههروهها له نیوان نهتهوهکانی ئێران درووشمیان دهدا.

- له قۆم و تاران شهریان هه لدهگیرساند و توندوتیژی و تۆوی لیکدابرانیان دهچاند و خۆیان تهیار دهکرد بۆ وروژاندنی هه لمهتی سهربازی، له کوردستان ههولیان دهدا بۆ په ره پیدانی ناشتی و دۆزینهوهی رێگای سیاسی و دیالوگی ناشتیخوازان به چاره سهری پرسی کورد.

- له کوردستان پشتگیری له گه شه پیدانی فه ره هه نگ وهونه ر به گشتی و وه نه ری مۆسیقا به تایبه تی دهکرا، له تاران و قۆم فه ره هه نگ وهک "نه ی از منکر" ده رخێندرا و "مۆسیقا" هه رام" دهکرا.

دهسهلاتی نویی ئێران زوو ههستی بهو جیاوازیه سه ره کیانه کرد له نیوان کۆمه لگای کوردستان و قۆم و تاران و نه مه ی وه کوو هه ره شه له سه ره خۆی ده بیانی. هه ربۆیه هی نه دی پینه چوو گه لی کورد به تایبه ت له سۆنگه ی هه لگرتنی داوای یه کسانی مافه نه ته وه بییه کان و ئازادیخوازی و هه ره هه پهی وهندی له گه ل بزووتنه وه ی کۆمه لایه تی ئێران، که وته به ر په لاماری چه واشه کاری و راگه یاندنی ژاراوی و پرۆیا گانده ی به رپرسیانی حکومه تی نوی. فشار و زه بروزه نگ و ته وژی راگه یاندنه

چهوت و ناله بار و پر له دۆ و بوختانیان به مه بهستی رنجۆشکردن بۆ ناستی هیڤشی سه ربازی رێک ده خست.

ویلایه تی فه قیه ی خومه ینی، به خۆی و "شوورای ئینقلاب" و حکومه تی کاتی، دوو شه ربان به سه ر کوردستاندا سه پاند:

۱- شه پی چه واشه کاری:

هه ر له رۆژه کانی یه که می پاش تیکشکانی ده سه لاتی په هله وی، شالو و شه پۆلیکی به رفراوان و توندی راگه یاندن دژ به بزاقی کورد هاته ئاراوه که به ته واوی بیینه ما و بۆش بوو. سه ره تا به قسه بۆ کورده له بستان، تاوانبار کردن، تۆمه تبارکردن، دروست کردنی ترس و دله راوکی، هه ره شه وگۆره شه و هه له سه نگاندنی هیزه سیاسیه کان وهک "دژ به شۆرش" ده ستیان پیکرد. هه ر وهک به رپرسانی رژی می شا و له شیوه ی ناسیۆنالیسته ئیرانیه کان بۆملانی و مشتومر له گه ل خوازیاریه کانی کورد، تاوانی جیا بیه خوازیان ئاراسته ی کورد و بزووتنه وه ی کوردستان ده کرد. سانسۆر و تیکده ری له ناو رادیۆ و ته له قیزیۆن بۆ به لاری دا بردنی بیرو پای گشتی له سه ر راستیه کانی سه ر کوردستان چیشه خو شکه ی لیدوانه کان و راگه یان دراوه کان و وتاری مه لاکانی سه ربه ده و له ت له نوێژه کانی هه ینی بوون. له وانه هه ئیانه کوتایه سه ر نوینه رانی راسته قینه ی نه ته وه ی کورد واته رنجخواه سیاسیه کان و که سایه تییه خو شه ویسته کانی نایینی و سیاسی کورد.

ئه مه شه ری یه که م بوو و که لێک ناهاوسه نگ و له راستیدا یه کالیه نه بوو، له به ره نه وه که میدیای سه ربه ده و له ت به ته واوی له به رده ست به رپرسانی ده و له تدا بوو، هه یج ئیمکان و ئه گه رێک بۆ نوینه رانی کورد ئاماده نه بوو بۆ سه رکردنه وه و پووچه ل کردنه وه ی هۆنراوه ئاراسته کان و فرۆفیشالی هه له به ستراو دژ به ئه زموونی گه لی کورد. راسته که هیزی دیمۆکرات و چه پ و پێشکه وتنه خواز له ئێران پالپشتی سه ره له دانی کوردستانیان ده کرد و له چاپه مه نه یه کانی خۆیان ده ستیان پیکردبوو به پشتگیری له کورد و تیکۆشان بۆ وه درۆ خستنه وه ی لیدوانی کاربه ده ستان و پرۆیا گانده میدیاییه کانی سه ربه ده و له ت، به لام به به راوهرد کردن له گه ل هه و له کانی به رپرسانی داموده زگا ده و له تییه کان بۆ دژایه تی به رامبه رکورد و ئیمکاناتیکی به رفراوان که له به رده ستیاندا بوو، فره که م و کورت بوو.

دوکتور عه بدواله رحمانی قاسملوو وته بیژی هه یه نه تی نوینه رایه تی گه لی کورد له دانیشتنی گوتوبیژی ۲۰ ی سه رماوه زی ۱۳۵۸ دا ئه و بابته ی هیئایه گۆری و به گۆیی هه یه نه تی تایبه تی ده و له ت بۆ پرسی کوردی هه لکیشا:

"رادیۆو ته له ویزیۆن له ده ست ده و له تدا یه، چه ند مانگان ئیمه یان خسته ژێر که ملوتفی، به لام ئیمه چکۆله ترین ئیمکانمان

نه بوو بۆ نه وه که دیفاع له خۆمان بکهین. به پێی عه داته و ئینساف ناکرێ رادیۆ و ته له ویزیۆن ههر له ئیختیاره هینه تی تایبته دابی، چ ده بی نه گهر بۆ ماوه یه کی کورتیش بی ئیمهش بتوانین سوودی لیوه ربه گرین و ماف و ئیجازه مان ببیت که داخوازییه کانمان له چوارچیوهی کۆماری ئیسلامی، له ناو ولاتی خۆشه و یستمان بۆ خه لک روون بکهینه وه؟ "

٢- شه ری سه ربازی:

له پله ی یه که م شه ری ره وانی حکومه ته زه مینه ی خۆش ده کرد بۆ به رنامه دارشتن بۆ داگیرکردنی کوردستان. نه مجاره ده و له تی تازه پیگه یشتووی ئیران شه ریکی سه ربازی به سه ر گه لی کورد داسه پاند، هیزه سیاسیه کانی کورد ناچارکران ده ست بۆ چه ک به رن و پاراستنی ژیا نی سیاس ی و کۆمه لایه تی و نامانجه کانی کورد و به تایبته به رگری له هی رشه به ربلاوه کانی پاسدارانی رژیم بگر نه نه ستۆی خۆیان.

نه وه که کۆمه لگای کوردستان خاوه نی چه ند ه یزی سیاس ی بوو ده رفه رت و شانسیکی گه وه بوو بۆ به رنه نگاربوونه وه ی سه ربازی و مملانی سیاس ی له گه ل حکومه تی تاران و ده سه لات ی قۆم. ده ره تانیکی له باری دیکه بوو بۆ به ربه ره کانی له گه ل حکومه ته، کورد خاوه نی نامرازی خۆپاراستن بوو، به تی رادیوی له نه زموونه کانی رابردو و تی پرمان و وردبوونه وه له چیه تی به رپرسان و حوکمرانی ئیران له تاران و قۆم ده ستی داگرتبوو به سه ر چه ک وته قه مه نی هه ندیک له بنکه و باره گا و پادگانه سه ربازییه کانی رژیمی پیشو به تایبته پادگانی مه هاباد که ده سه که وتیکی به رچاو بوو.

وو له شه پرکردن له لایه ن به رپرسانی تاران و قۆم سه له مینه ری نه وه به لگه و بۆچوونه بوو که نه وان به عه قلییه تی خۆیان به رپاریان داوه بۆ سه ر بزووته وه ی کوردستان. چه واشه کاریه سه ره تایبیه کان و ته وژم و هی رشه به ر بلاوه کان که ئاویت ته ی ئیعه دامه کانی که موینه بوو، ده رخه ری نه وه راستیه بوو که به رپارده رانی قۆم و تاران له شوورای ئیقه لابه وه بگره هه تا حکومه تی کاتی ساغ بوونه وه بۆ تی کرماندن و خاشه برکردنی بزووته وه ی کورد، پاهینه ر و بناوانی ته وای نه وه بیرو به روا و به رپارانه ش، ئامۆزگاریه شه خسییه کانی خومه ی نی بوو.

شه ری سی مانگه:

"شه ر له پاوه ده ست پیده کا. به شیکی زۆر له شار ده که ویت ته ده ست هی زه کوردییه کان. چه مران فه رمانده ی هی زه کانی پاسدار له مه قه ری ژاندارمریدا گه مارۆ ده دریت.

٢٨ ی گه لاویژێ ١٣٥٨ چه مران به ره مزیک نهو شکسته بو خومهینی ده نیڕی و نهویش هه ره لهو رۆژهدا جیهاد به دژی کورد راده گه یه نی. (کاریک که نه به دژی رژیمێ شا کردی و نه دواتریش به دژی سه ددام) له هه موو لایه که وه هیزی سه ربه مه لاکان خۆیان ده گه یینه پاوه. کورد له بهر نه بوونی فه رمانده یی و یه کگرتوویی، پاشه کشه ده که ن. شه ری سی مانگه به رپا ده بی.

شه ری سی مانگه به کوشتوب ده ستی پیکرد. له ٢٨ ی گه لاویژێ ٥٨ خه ئخانی له پاوه دا ١٢ ده ستبه سه رکراو جهوت که سی ئیعدام کرد. دیسان هه ره لهو رۆژهدا فه رمانی هیرش بۆ سه ر سنه به بیانووی به بارمه گرتنی ژنانی مو سلمان له لایه ن خومه یینییه وه ده رچوو. نهو هه وانه درۆیه له لایه ن ده فته ری مو قتی زاده وه ده رچوو. کۆمه له و فیدایی له به یانییه کدا داوای خۆرا گریان له خه لک کرد و خۆشیان تی یانته قاند وه لاتن و شاریان به بی ته قه به جیه یشت. مفتیزاده لایه نگه رکهانی بو ناساندن و به گرتندانی لاوه کانی سنه ناره یارمه تی دانی دا گیر که ران.

٣١ ی گه لاویژ هیرش بو زانکوی تاران و رپی یوان به دژی کوردستان.

٣ ی خه رمانانی ١٣٥٨ نو که س له مه ریوان ئیعدام کران.

٤ ی خه رمانانی ٥٨ له سه قز پێ شه مرگه به ره نگاری هیزه کانی حکومه ت ده بنه وه، به لام زۆر ناخیه نی شار دا گیر ده کری.

سه ربازخانه ی سه رده شت به بی ته قه له لایه ن حدکا و کۆمه له وه چه ک ده کری.

٥ ی خه رمانانی ٥٨ ئیعدامی ١١ که س له سنه.

٦ ی خه رمانانی ٥٨ ئیعدامی ٢٠ که س له سه قز.

١٢ ی خه رمانانی ٥٨ مه هاباد له لایه ن نه رته ش و پاسداره وه دا گیر کرا.

١٣ ی خه رمانانی ٥٨ بانه پاش ٧ سه عات به رگری له لایه ن هیزی نه رته شه وه دا گیر کرا.

کتیبی سه فه ری خه یال، ته یفوور به تحایی، ل ٩٦ - ١٠٠

روداوه کانی شه ر خوزانه و شه رفروشانه ی داموده زگای ده و له تی که به شیوه ی کرۆنۆژی له سه ره وه تو مار کراوه راستیی هک ناشکرا ده کا، پرسێ کورد نه شی به شیوه ی سه ربازی ته عامولی له گه ل بکری، ته وای به رپرسیانی رژیم به مه لا و غه یه مه لا له سه ر نه وه ساغ ببوونه وه که ته نیا ریکار بو به ره نگار بوونه وه له گه ل دوخی کورد رپواری نیزامیی ه.

نه گه ره یزه ده و له ته یه کانی ئی ران له سه ره تای داسه پاندنی شه ر به هو ی ناماده کاری پێ شه خته توانیان به توندوتیژی وه یه رشی به ربلاو و درندانه ی پاسدار و نه سه کری حکومه ت ده ست دا بگرن به سه ر شاره کانی کوردستان، هینده ی پینه چوو که هیزی پێ شه مرگه له پاش خۆ ریکه خسته وه ی خیرا قۆلیان هه ئمائی بو به ره نگار بوونه وه و به رپه رچدانه وه ی هی ره شه کان و

دهستدریژییه کان.

وره ی به رزی هیزه کانی سیاسی و سه ربارزی کورد له لایه کوه پشنگیری خه لک له لایه کوه دیکه هه ل و ده رفه تیکی فره له باری پێکخست بۆ کۆتاییهینان به هیرشو داگیرکهرییه کان. ئینجا په لاماردان و شالابردن بۆ سه ر پاسدارو نه رته ش دهستی پێکرد، خه لکی شاره کانی کوردستانیش به سۆزداری و پشنگیری ته واه له پێشمه رگه و ریکخواه سیاسیه کانی کورد، رێبازی سیاسیه یان گرت به ر و دهستیان به هه لمه تیکی مه دهنی کرد بۆ فشارهینان بۆ سه ر داموده زگا ده و له تییه کان.

له کۆتایی سێ مانگ به رگری وهیرش، پێشمه رگه تهنگی به هیزه کانی ده و له ت هه لچنی، ئه وانه زه بروهنگی زۆریان به رکه وت و هیزی پێشمه رگه زāl بوو به سه ر ناوچه کان و چالاکای سیاسی له ناو شاره کان دهستی پێکرده وه.

دۆخیکی چه قبه ستوو له به رده م ده و له ت دابوو، هه و له نه زۆکه کان بۆ راوانان و سه رکوت کردن سهریان نه گرت وهیرشه کان بهریان پێ گیرا. ده رکه وت که خه لکی کوردستان تا چ راده یه ک نا رازین له سیاسه ته کانی سیاسه تگێرانی حکوومه ت و سیسته می سته مکاری و به تایبه ت توندوتیژی و شه رکه کان.

بۆ خۆ ده ربار کردن له و ره و شه، خومهینی له رۆژی ۲۶ی خه زه له وری ۱۳۵۸ په یامیکی بۆلاو کرده وه، ئه وه سییه مین په یامی خومهینی بوو بۆ کوردستان، یه که میان له نۆفل لۆشاتو له فه رانه، بۆ پێشکه شکردنی سپاس و پێزانین له به شداری کردن و چالاکبوون و خۆ به خت کردن و قوربانیدانی خه لکی کوردستان له شۆریدا، دوو هه میان فه رمانی جیهاد دژ به شۆر شگیره سپاس لێکراوه کانی پێشوو، سییه م په یام بۆ ده ربهرینی په رێشانی و په شیمانی له داسه پاندنی شه ر و زه مینه خوش کردن بۆ وتووێژ. ئه مجاره وه که ئه وه که نه بای دیبیت و نه بۆران، رایگه یاند که ناحه زان هه وانی نا راستیان له پیش داناه و شۆفار دوو زمانیان کرده وه. له راستیدا ئه وه یه که مین جامی ژار بوو که رێبه ری ئیسلامیسته کانی ئێران هه ئیلووشی.

پێکهاتنی ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد

وا باشه ئاو ریک بدهینه وه بۆ سه ر جموۆ له کانی پێشوو که له ناو هیزه سیاسیه کانی کورددا دامه زرابوو، به لām سه ری نه گرتبوو.

کاتی که بنکه و باره گای به رپه و به ری حیزب و ریکخواه سیاسیه کانی کورد جوو له یان پێ کرا و گه یشتنه سه رشاخ و کیوه کانی

کوردستان، لهو سهرده مه دا پێگهی هێزه سیاسیه کانی وهک یهکیه تی نیشتمانیی کوردستان، حیزبی شیوعی عیراق و حیزبی سۆسیالیستی کوردستان به ریه رایه تی دوکتور مه حمود عوسمان و کاک رهسوول مامه ند له ناوچه ی تووژهل جیگیر ببوون.

ئه وهش له خۆیدا راکێشه ر بوو بۆ هێزه کانی کوردی رۆژه لاتی کوردستان بۆ ئه و شوئانه به تایبه ت بۆ کۆمه له که په یوه ندی چروپهر و هه مه لایه نه ی له گه ل یه کیه تی نیشتمانیی کوردستان دا هه بوو، کۆمه له زۆر زوو له وێ دابه زی و حیزبی دیموکراتیش به تایبه ت مامه غه نی بلووریان چه ند رۆژیک له و به شه گیرساوه. ده فته ری مامۆستا شیخ عیزه ددینیش سه ره تا هه رله و جیه نیشه جی بوو.

دانیشتی یه که می تووژهل:

کۆمیته ی ناوه ندی حیزب گونیزاوه بۆ ناشی پشکاوی. ئه و وه خته من وهک راپۆژکاری کۆمیته ی ناوه ندی حیزب، به رپر سیاری تی په یوه ندیه گشتیه کانی حیزب و به ریه بردنی ده بیر خانه ی کۆمیته ی ناوه ندیم پێ سپێردا بوو و بۆ گشت چاوپێکه و ته کان له گه ل سکریتیری یه که می حیزب دوکتور عه بدواله حمان قاسملوو هاوڕێیم ده کرد. رۆژیک په یامیکمان له لایه ن به ریه به ری کۆمه له و ده فته ری مامۆستا شیخ عیزه ددین به ده ست گه یشت. ئه و په یامه دا داویان کرد بوو که دانووستاندن و هه لسه نگاندن بکه ین بۆ ریکخستنی پاراستنی سه ربازی هاو به ش دژ به په لاماره کانی ده و له ت. زیندوویداد دوکتور قاسملوو له گه ل پێشوازی کردن له و بیرۆکه، ئه رکی به شدار یکردنی پێ سپاردم.

یه که مین کۆبوونه وه مان له دوێ تووژله ناسراو به دوێ ئه حزاب به جی گه یشت. کاک فاتیح شیخ الاسلامی که ئه و وه خته ده فته ری مامۆستا شیخ عیزه ددینی به ریه ده برد وه ره وه ها کاک شوعه یب زه که ریایی وهک نوینه ری کۆمه له به شدار ی چاوپێکه و ته که بوون. نوینه ری ریکخراوی چریکه فیدایه کانی گه لی ئیران له و کۆبوونه وه دا به شدار نه بوو، به لام هیج مه به ستیکی تایبه تی هۆکاری ئه و ئاماده نه بوونه نه بوو، تازه شاره کان چۆل کرابوون، دۆخه که شپزه بوو ریکخراوه کان هیشتا له شوئینیکی تایبه تدا جیگیر نه بوو بوون. ده ست نه ده گه یشته هه مووکه س بۆ په یوه ندی گرتن. ئیه بۆ نمونه چه ند رۆژان په یوه ندیه کانمان له گه ل کۆمیته ی ناوه ندی حیزب پچرابوو.

له پاش باسیکی چروپهر له سه ر رهوشی پێکهاتوو له ئه نجامی شه ری داسه پاوی ده و له تی ناوه ندی بۆ سه ر کوردستان، به شدار بووان باوه ری ته واومان به وه بوو که بۆ به ره نگار بوونه وه له به رامبه ر ده ستدرێژییه کانی هیزی داگیرکهر و دژ به شۆرش گه لانی ئیران، هاو بییری و هاو کاری له کۆی بواره کاندایه یسته، به دیاریکراویش له به شی ریکخستنی به رخۆدان و به رگری

سهربازی.

جهخت له سه ره نهوه كرا كه پێكهاتهیهکی سهربازی یهكگرتوو بهمه بهستی پاراستن له دهسكهوتهكان، له بهرژه و نه دبییهكان و له گیان و مالی خه لکی كوردستان نهركی حاشاهه نه گری هیزه كانی كوردستانه.

به یاردرا نوسراویك ناماده بکری بۆ واژوکردن و راگه یاندن وهك سه ره تای هاوکاری. كاك فاتیح نه وهنگاوهی خسته سه ره شانی خۆی و رۆژی دوا یی گه رامه وه بۆ تووژه ل و چاوم به پیشنووسی راگه یه ندراره كه كهوت. خالی به هیزی نه وه مه تنه نه وه بوو كه بزاقی كوردی وهك بزووتنه وهی به رگری كوردستان - جنبش مقاومت كردستان- خویندنه وهی بۆ كرابوو. تییدا هاتبوو كه " نه مپریالیزم و ئیسرا ئیل خه ریکی ناژاوه نانه وهن له ئیران و گه لی كوردیش له وه دهستیوه ردا نانه زیانی به رده كه وئ."

من به ناشنا بوون به سیاسه تی ریه رایه تی حیزب، خۆم له واژو كردن پاراست و به ره ته تستکاری خۆم سه به رته به و به شه له مه ته تی پیشنووسی راگه یه ندراره كه ده ربړی و سه ره رای نه وه كه سكریتیری حیزب و نه ندامانی ده فته ری سیاسی ئیختیاری ته وایان بۆ واژو كردن بۆ من له به رچاو گرتوو، گوتم نه شی نه م مه تنه پێشكه شی هاوړییان و نه ندامانی به رپوه به ری حیزب بكه م. كاتیك گه رامه وه بۆلای ده فته ری سیاسی حیزب، دوكتور قاسملوو له پاش خویندنه وهی پیشنووسی رێكه وته كه گو تی باسی نه مپریالیزم به جیه، به لام پێویست ناكا ئیسرا ئیل له په نای دا بنیین له به رنه وه كه ئیمه پیمان وانییه كه نه وه ده و ته ده وری هه یه له شه ری كوردستان، پیشنیازی حیزب نه وه یه كه ناوی ئیسرا ئیل هه ل بگرییت، ئینجا ئیمه واژوی ده كه یین.

رۆژی سیه م گه رامه وه بۆ تووژه ل و بۆچوونی ده فته ری سیاسیم پێ راگه یاندن، كاك فاتیح و كاك شوعه یب هه ئویستی ئیمه یان به دل نه بوو و ناماده ش نه بوون ده ستیوه ردا نی مه تنه كه بكه ن و ناوی ئیسرا ئیلی لێ ده ربوا وێژن. با سه كا نه مان بی نه نجام ما وه و كۆبۆونه وه كا ن كۆتاییان پیه ات و ئۆرگا نی ستادی سه ربازی هاو به شمان بۆ دا نه مه زرا. دوا یی بیستمانه وه كه نه وه لایه نانه بلاویان كرده بو یه وه كه ئیمه وهك حیزبی دیموكراتی كوردستانی ئیران، لایه نگریمان له سه هیو نیزم كرده وه و ناماده نه بووین پشتگری له بزووتنه وهی رزگاریخوازی گه لی فه له ستین بكه یین و داوا كاری نه وه بووین كه ناوی یه كیه تی سۆقیه ت بگو نیین له راگه یاندراره كه دا وهك ده و ته تیک كه له وانه یه یارمه تیده ری كورد بئ. هه مووی نه وه لیدوانانه بئ رێچه بوون، به دنیا ییه وه هیج با سێك له بزووتنه وهی فه له ستین نه هاو ته گۆری و هیج پیشنیار و با سێكیشمان له سه ره یه كیه تی سۆقیه ت نه كرده بوو. من وهك شایه ته حایك بۆ میژوو له سه ره نه وه راستیه میژویانه پێدا ده گرم و ئیستاش له پاش چل سا ل هه ئویستی حیزب فره به جئ و ئاقلمه ندانه و به رپر سیارانه ی ده زانم.

کۆبوونه وهی دووهه می تووژهل:

چهند پوژ دواي نهو چاوپيگه وتنه نه زۆكه، به دهه سپيشخهري ماموستا شيخ عيزه ددين و كاك غهني بلووربان و به ميوانداري مام جه لال تاله باني كۆبوونه وهيهك له ناو خيوه تي مام جه لال كه دهفته ري كاري بوو، بو دانووستاندن له ناو هيزه كاني كوردستاني ئيران پيگ هات. مه به ست نه وه بوو كه يه كگرتووييهك پيگ بيت له ناو نه م هيزانه كه به شداري بزوو تنه وه ي به رگري چه كداري كوردستان بوون. به شداربووان جگه له ميوانداران، بريتي بوون له:

دوكتور قاسملوو،

كاك عهبدووللا موهته دي و كاك شوعه يبي زه كه ربابي له كۆمه له،

كاك فاتيح شيخ الاسلامي وهك دهفته ري ماموستا،

بهزاد كريمي ناسراو به ره فتيق مه مه د و كاك مينه ي شيخاني له ري كخراوي چريكه فيدايه كاني گه لي ئيران - لقي

كوردستان، كاك حه سه ن ماوه راني و كاك مينه ي چيره،

نووسه ري نهو چهند دي ره شي (عه زيز ماملئ) و كه سي سيه م له حيزبي ديموكرات.

به ره نه وه كه با سي سه ره كي ده ست پي بكري، كاك عهبدووللاي موهته دي داواي كرد كه: نهو دوو براده ره نانس و داواي ناسانديان كرد، دياره كاك عهبدووللا ده يناسين به لام به لايه وه سه ير بوو كه له گه ل ئيمه دانيشتبوون. كاك حه سه ني ماوه راني و كاك مينه ي چيره خويان وهك" يه كيه تي لاواني شو رشيگيري كوردستان" ناساند، نوينه ري كۆمه له گوتي هه تا ئيستا ري كخراوي نه وتويان نه بيستوو و نه ناسيوه تايستا له كوردستان هيچ تي كوشانيكي سياسيان نه بووه، نه گه ره نه ندام يان لايه نگري حيزبيكي تايبه تين با با سي بكه ن .

ماموستا شيخ عيزه ددين نيويژيوي كرد و رايگه ياند:

"نه گه ره ئيوه له حيزبي تووده نزيكن ئيمه ده توانين ماوه يهك بو ئيوه له به رچاوبگرين بو په يوه ندي گرتنتان له گه ل به ريوه به ري حيزب، نه گه ره نه وان رازي بوون بو به شداري كردن لهو شته كه ئيمه خه ريكين پيني ينين، ئيوه به خي ردينه ناو وبه شدار ده بن. مامه غه ني، دوكتور قاسملوو و مام جه لاليش هه ره نهو پيشنياره ي ماموستايان په سند كرد و دووپاتيان كرده وه و ماوه ي دوو مانگيان بو له به رچاو گرتن بو په يوه ندي له گه ل ري به رايه تي حيزبي تووده.

مامه غه نی دهستیکرد به قسه کردن دژبه هیرشی درندانهی دهسه لاتی ئیران به سهر گهلی کوردو له گۆتایی وتاره کهیدا باسی لهیه گرتوویی و پیداو یستییبه ک کرد له ناستی کوکردنه وهی هیزه کان بۆ رووبه روو بوونه وه له گه ل هیرشه کانی پاسدار و نه رته ش. مامۆستا و دوکتور قاسملوو و مام جه لال و به شدارانی دیکه ش له و به ستینه دا بۆچوونی خویان ده بری و وهک نه رکیک به راوردیان کرد.

برای به ریز کاک شوعه یب زه که ریایی که بۆخوی له و کو بوونه وه دا به شدار بوو له م دواییانه دا له لیدوانیکی قیدییدا هه ندیک راگه یاندنی بلاو کردۆته وه که به داخه وه تیکه لاوی تیدا یه.

کاک شوعه یب له په راوینزی لیکدانه وه کانی له سهر "هه ول و ته قه لالا بۆ پیکهینانی به ریه ک"، باس له "ناکامی نه و سیاسه تانه ی که حیزبی دیمۆکرات گرتوونه تی به ر "باسیکی دوورو دریز بلاو ده کاته وه، ئیره دا به پیویستی نازانم هیچ جوابیک ئاراسته ی نه و به ریزه بکه م، ته نیا نه وه ندیه ئیزم که نه مرۆ ستایش کردن له لایه ک و به شه یسانی کردنی نه وانی تر هیچ یارمه تییه ک به پته وکردنی رایه له کانی په یوه ندی له باری سیاسی ناگه یه نیته و نه م جوړه لیدوانانه ده رفه تیک نا که نه وه بۆ بیرکردنه وه یه کی نه رینی و بیلا یه نداری و شیوه ی لیکدانه وه و جوړی هه لسه نگاندن له روودا وه کانی رابردوو، شتیکی که فره پیویسته بۆ داوه رییه کی داد په روه رانه.

پیشه کی ده بی پونبیته وه که مه به ستی هیچ یه ک له دانیشته کانی نیوان هیزه کانی کورد پیکهینانی به رنه بوو، کاک شوعه یب باس له کو بوونه وه یه ک ده کا له سه رده شه که ده بی له ده فته ری حیزبی دیمۆکرات وه دی هاتبی. ناچه ناو ناوه روکی نه و "کو بوونه وه" که ده بی دوکتور قاسملوو و مامۆستا عه بدولله هه سه نزاده و من به شداری بوو بیتین، هه روه ها "ریکخراوی مواه دینی بانه که دوا یی بوو به خه بات". پیویسته به دنیا یییه وه را بگه یه نه م که هیچکاتیک چاوپیکه وتنیکی نه وتۆ رووی نه داوه، حیزبی دیمۆکرات له و سه رده مه دا هیچ ده فته ریکی ته شکیلانی له شاری سه رده شه تانه مه زانده بوو، مامۆستا هه سه نزاده پیی راگه یاندم که هیچکاتیک له کوردستان چاوی به کاک شوعه یب نه که وتوه، منیش به هیچ شیوه یه ک دانیشتنیکی نه و چه شنم وه بیرنایه، هیچکاتیکیش له گه ل ریکخراوی خه بات چاوپیکه وتنه نه بوو، هه روه ها له گه ل کاک حوسین مرادیگیش (حه مه سوور).

کاک شوعه یب باس له کو بوونه وه ی ناوخیوه تی مام جه لالیش ده کا که نه ویش که م و کووری پیوه دیاره و گیرا وه کان به جیگه نیین، روودا وه کان به و شیوه یه به ریزه چوون که له سه روه باسمان نیوه کردوون.

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

سه بارهت به دامه زرانندی ستادی هاوبهش، هه ندىك بابته تی خستۆته ژیر لىكۆلینه وه وبرىك باسى ترى هیناوه ته گۆڤى وهك ئه وه كه له چاوپىكه وته كاندا حیزبى ديمۆكرات داواكار و پىداگرى ئه وه بووه كه حیزبى تووده ئىران به شدارى له وه بهردها بكا، ئه وه لىدوانه له جىي خۆیدا نییه، بهم هۆيانه:

۱- نهك هه ره له وه سه روبه نده به ئكوو هچكاكێك له پاش گه رانه وهى ربه رایه تی حیزبى ديمۆكرات بۆ ولات كه مترین نیوان و په یوه ندى له گه ل حیزبى تووده دا دامه زرا، دوكتور قاسملو و كيانوورى كیشهى كۆنى شه خسییان هه بوو.

۲- جیاوازی ئیده ئۆلۆژیک و دووربوون له هه ئۆیستی سیاسى و ستراتیژیک له سه رسۆسیالیزم و به دنیایی له سه ر كۆمارى نیسلامى، روانگه كانى ئه وه دوو حیزبه به ته واوى له گه ل یهك نامۆ بوون.

۳- حیزبى تووده له میژنه بوو رىخراوى نیزامى خۆى هه ئه وشانده بووه وه، نه ده كرا سه ره له نوێ ڤوو له كرده وهى سه ربازى بكاته وه، ئه ویش به رامبه ره به رژیمی كۆمارى نیسلامى كه هه مووكاتێك به شان و بائى هه لده گوت و وهك ده وڵه تی دژبه نه مپریالیزم ده سه رى بۆ هه لبه ستبوو.

۴- حیزبى تووده به هیچ شوهیهك ئاماده نه بوو بیر له به شدارى له پلاتفۆرمىكى ئه وتۆ بكاته وه، ئه گه ره نیازىكى له وه شیوه شى هه بایه زۆر ڤوون بوو كه هچیهك له به شدار بووان ئاماده نه ده بوون ئه ندامیتی و هاوڕیبه تی بکه نه.

له وكۆبوونه وه دا به شداربووان نه پڕژانه سه ره ئه وه كه به رنامه و نه خشه ریگایه كى هاوبهش ئاماده بکه نه و به بى هیچ ئه نجامیكى كۆنكریت دواى هات.

چاوپىكه وته كانى دواى:

پیشمه رگه كان بویرانه وه قاره مانانه سه ركه وتنیان به ده ست دهینا، گشت ڤۆژى له رۆژنامه و میدیاكانى ئىران و جیهان باس له لاوازی پاسدار و ئه رته شى ئىران ده كرا و به ده سه ته وه گرتنى بكه كانیان به ده ستى پیشمه رگه. هه ندىك ده نگۆى وتووێژ له ئارادا بوون. شه وێك رادیۆى مونت كارلۆ به شى عه ره بى قسه ی ئایه تولا شه ریه ته دارى بلاو كرده وه كه پیشنیاری ناوێریوى دابوو له نیوان كورده كان و ده وڵه ت. دوكتور قاسملو داواى له من كرد كه سه فه رى تاران بکه م بۆ په یوه ندى گرتن له گه ل میدیاكان به تاییه ت ڤۆژنامه كان. له تاران به یارمه تی زیندووید دوكتور شه ره فه كه ندى كه ئه وكات وه ك ئه ندامى

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

حیزب ئاشکرانه بۆبوو جموجۆڵیکی راگه یاندنمان وهگه رخست و رامانگه یاند که ئیمه وهک حیزبی دیمۆکراتی کوردستانی ئێران ئامادهین بۆ وتووێژ و دۆزینه وهی رێگای چاره سه یری سیاسی. له گه ل زیندوو یادی جه نابی صارم خان صادق وزیرى چاوپیکه وتنیکی دوو جاره مان بوو. هه ندیک دیداری دیکه ش روویدا له گه ل چه ند که سایه تی کوردی باشوور و رۆژه لاتى کوردستان که به پیوستی نازانم لێردها باسیان ئیوه بکه م.

شه ویک ده وری کاتژمیری ده، پێشمه رگه یه کی یه کیه تی نیشتمانیی کوردستان نامه یه کی له زیندوو یادی مام جه لال تاله بانى گه یانده ده فته رى سیاسى که بۆ دوکتور قاسملوی نارد بوو. نووسی بووی "ئه وشۆ داریوش فروهر لێره یه له گوندی بنوخه له ف، پێمخۆشه ئیوه ش وهک حیزبی دیمۆکرات بین له وتووێژدا به شداری بکه ن". دوکتور قاسملوو گوتی ده ستی مام جه لال خۆش بێ، به لام زۆر سه یره که نه مامۆستا نه کۆمه له ه یج باسیکیان له گه ل ئیمه نه کردوو. به گۆیره ی نووسرا وهی مام جه لال، فروهر رۆژی دوا یی ده گه رایه وه بۆ تاران. هه م هه ئۆیسته ی کۆمه له مان له دل گران هات و هه م ه ی مامۆستا و ده فته رکه ی. کاک شوعه یب ه یج باسیکی له و هه ئۆیسته ی کۆمه له ی نه کردوو که مه به ستی له په راویز خستنی حیزبی دیمۆکرات بوو.

ده فته رى سیاسى حیزبی دیمۆکرات بریارى دا پلێنۆمیک بۆ هه ئسه نگاندنی دۆخی تایبه ت به وتووێژ له گه ل نوینه رانی ده و له ت به به ستی. شه ویکى سه ره تای مانگی گه لاریزان کۆبوونه وهی حیزب به به شداری نوینه رانی هه موو به شه کانی ناوچه کان وه دی هات و تا به رى به یانی درێژه ی بوو.

ئیکه وته ی بیرو پراکانی نوینه رانی به شدار له چوار خا لدا کۆ ده بوونه وه:

۱- حیزبی دیمۆکرات پێشوازی له وتووێژ ده کا له به رنه وه که له سه ر ئه و بر وایه یه که پرسى کورد ده بێ له رێگه ی سیاسى چاره سه ر ببیت.

۲- حیزبی دیمۆکرات پێی وایه که پیوسته ه یزه کانی کورد له ده وری ئۆرگانیک یان ده ستیه کی یه کگرتوو کۆ ببنه وه بۆ به ریوه بردنی وتووێژه کانی له گه ل ده و له ت. له به ر ئه وه که بارى قورس و به ر پر سیاره تی سه ره کی له شه ره کاندایه سه ر شانی حیزبی دیمۆکرات بووه ده بێ سه رۆکایه تی و ریه رایه تی ده ستی نوینه رایه تی به ده سته وه بگرێ.

۳- ده بێ راگرتنی دوو لایه نه ی شه ر له لایه ن ده و له ت و ه یزه کانی کورد راگه یه ندری.

۴- ئه شى پاسداره کان له کوردستان و ده ره که ون.

ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد چۆن دامه زرا؟

باسی کۆتاییهینان به شهڕ و دهستپیکردنی وتووێژی سیاسی ببوو به نه قهڵ و نو قهڵی ناو کۆرۆکۆبوونهوهی شارهکانی کوردستان، له مه هاباد ئه وه دۆخه به روونی ههستی پێ دهکرا و له راستیدا رێکخهاتنهیهکی نوینه رایه تی له هیزهکانی کوردستان وهک پێداویستییهکی سه رهکی رۆژ له به رامبه ر ریکخراوه سیاسیه کوردیه هکان را وه ستابوو، خه ئکی کوردستان هاندهری به هیزی ئه م ههسته بوون.

هیچ کۆرۆکۆبوونهوهیهکی دیکه له پاش دانیهشتنی ناو خپه وه ته که ی مام جه لال تاله بانێ نه هاتبوویه ئاراوه. رۆژیک مامۆستا شیخ عیزه ددین و کاک فاتیح شیخ الاسلامی و کاک ئه حمه دی ئه سکهنده ری هاتن بۆ بنکه ی حیزبی دیموکرات له ناشی پشکاوێ. له چاوپیکه وته که دا دوکتور قاسملوو، مامۆستا عه بدو ئالا جه سه نزاده و من به شدار بووین. مامۆستا شیخ عیزه ددین دهستی به قسه کرد و گرنگیدان به وتووێژ له گه ل ده و ته ت و پیکهینانی دهسته یه کی نوینه رایه تی له نیو حیزب و ریکخراوه سیاسیهکانی کورد. دوکتور قاسملوو پێشوازی کرد له و دیداره و ئاگاداری دا که هه ر به و بۆنه وه له لایه ن کۆمیته ی ناوه ندی حیزبی دیموکرات پلینۆمیکه تایبه تی بۆ ئه وه مه به سه ته به سه تراوه و پێداگری کراوه له بایه خدانان به مژاری وتووێژ. جه ختیشی له وه کرده وه که به پێی بریارهکانی پلینۆم سه رو کایه تی دهسته ی نوینه رایه تی ده بی بۆ حیزبی دیموکرات له به رچاو بگیرێ. هه ره ها باسی ئه وه ی کرد که کاک فاتیح و کاک ئه حمه د له روانگه ی حیزبه وه ئه ندای کۆمه له ن و له ودانیه شته دا له گه ل مامۆستا و کۆمه له دا چاوپیکه وتن هیه. له و چاوپیکه وته شدا نوینه ری ریکخراوی چریکه فی داییهکانی گه لی ئیران - لقی کوردستان ئاماده نه بوو، هۆکاره که ی بوون نه بوو!

چاوپیکه وته هکان به رده وام بوون و پێویسته ئاماژه به خۆپێوه ماندوو کردنهکانی مامۆستا شیخ عیزه ددین بکه م و پێداگری نه کانیان بۆ نزیک کردنه وه ی هیزهکانی کورد له ده وری یه کتر بۆ ریکخه شتی یه کیه تی. ماوه ی چه ند رۆژان جه نابی مامۆستا له بنکه که ی خۆیان له گوندی شینێ به تپیه پکردنی هه ورازیکێ چرو مه تر سیدار (له گه رانه وه دا)، له گه ل کاک ئه حمه دی ئه سکهنده ری سه ردانی مالی ده فته ری سیاسیه حیزبیان ده کرد له ناشی پشکاوێ و پێداگریان ده کرد بۆ لیکتیه گه یشتن و پیکهاتنی هیزهکان بۆ دامه زرانده ی دهسته ی نوینه رایه تی. هه موو کاتی ک باسیان له یه کیه تی وهک مه رجی سه ره کی سه رکه و ته ی بزوو ته وه ی کورد ده کرد. به لām حیزب و کۆمه له له سه ره هه ئۆیستی خۆیان سوور و به رده وام بوون.

بر یاری یه کلایکه ره وه

له شارهکانی کوردستان به تایبه ت له مه هاباد، خه ئک زۆر چاوه ری رێ را گه یانده ی دهسته یه کی نوینه رایه تی کورد بوون و په رێشان بوون له وه دره نگ خه شتی. کۆرۆکۆمه ل ده گیرا بۆ هاندانی هیزهکانی کورد بۆ یه کگرتن.

ئێوارهیهك سێ كهس وهژووری ئێمه كهوتن له پشكاوی. ئهوكات دوكتور قاسملوو میوانداری کریس کوچی را نووسهر و رۆژنامهوان و وینه هه لگهی به ناوبانگی فهره نسی ده کرد که تازه گه یشتبوونه بنکه ی حی زب. ئه و ژن و پیاوه به ههسته له وهختیکی له باردا گه یشتبوونه کوردستان و له گه ل گشت پێکهاته سیاسیه کانی به شه کانی کوردستان که له و ناوچه یه بوون دیداریان ده کرد.

له و سێ که سه بریتی بوون له:

کاک نه بووبه کر هه سه نزاده،

کاک محه ممه د ئاریایی،

دوکتور محه ممه د قه سیمی سه و جه یی

کاک نه بووبه کری هه سه نزاده هه ئی دایه قه کردن و گو تی:

"ئێمه نوینه ری خه لکی مه هابادین و هاتووین پیتان رابگه یه نین که خه لک گه لیک نا رازین له و که مه تر خه مییه ی هی زه کوردیه کان سه بارت به دامه زانی ده سته ی نوینه رایه تی بو و توویژ له گه ل ده ولت و چاوه ری و داواکاری ئه و نه که هه رچی زووتر هه نگاهی به که لک بو ئه و پرسه گرنگه هه لبگرن. مامۆستا عه بدولله هه سه نزاده و من دانیشتبووین و سه ید ره سووی بابی گه وره ش یادی به خیر بی که له بو مباراندا بریندار ببوو له وی بوو. جوابی مامۆستا و من هه ر ئه وه بوو که پێشتر دوکتور قاسملوو ئاراسته ی مامۆستا شیخ عیزه ددینیان کردبوو. پیمان داگرت له سه ر بریاره کانی پلینۆم و زه فکردنه وه ی ئه و خاله که نه شی ریه رایه تی ده سته ی نوینه رایه تی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان ئیران سه له میندری. ئه وان گو تیان که پێش نیاریکیان له لایه ن خه لکه وه هی ناوه:

"مامۆستا شیخ عیزه ددینی حوسینی سه روکی هه یه نه ت بی ت، حیزبی دیمۆکرات وته بیژ، کۆمه له و ریک خراوی چریکه فیداییه کان وه ک نه ندام به شدار بن. ئێمه به وه ش را زی نه بووین و به پێچه وانه ی قه راری ده رکرا و له کۆبوونه وه ی به رینی نا و مزگه وته ی دۆله توومان هه لده سه نگان د. هه تا مه لابانگدانان قه سه کردنه کانمان درێژه ی هه بوو و به بی هیچ ئاکامیک کۆتایی پی هات. ئه و براده رانه چه ند کاتر می ریک که لای ئێمه چاویان گه رم کرد و به یانی بو خواردنی به رچا دوکتور قاسملوو هه ره ک پێشتر ناگاداری کردبووین که پێی خو ش بوو چاوی به و شان ده بکه وی هات بو لامان. پێش نیاره کانی خو یان دووپات کرده وه و سه کری تیری حیزبی دیمۆکرات خیرا و به بی هیچ با سو خوا سی ک گو تی ئێمه ئاماده ین له سه ر ئه وه ریک بکه وین، من واقی کم برده وه به رخۆم و چاوی کم له مامۆستا عه بدوللا هه سه نزاده کرد و له سه ر کو ته کاغه زی ک بۆم نووسی:

ئیمه تهواوی شهوی رابردوو پاراستنی بریارهکانی ده‌رچووی پلینۆمی حیزمان کرد که چی پێسه کهمان بوو به خوری، باشه ئه‌دی چی وه‌لامی نوینه‌رانی حیزب له پلینۆم بدهینه‌وه؟ مامۆستا له‌ژێر نووسراوه‌که‌م جوابی دامه‌وه:

"وه‌ئلا کاکه ئه‌منیش سه‌رم سوڕماوه"

دیاره ئیمه بۆ ریزگرتن له‌سکرتیری حیزب و بێرکردنه‌وه له‌وه که بێگومان هیکمه‌تیک له‌وه هه‌لۆسته‌ی دوکتور قاسملوودا هه‌یه هێچمان نه‌گوت و به‌وجۆره پێشیاره‌که‌ی "نوینه‌رانی خه‌لکی مه‌هاباد" هاته په‌ژراندن و هه‌ینه‌تی نوینه‌رایه‌تی گه‌لی کورد دامه‌زرا. داوا له‌وه سێ براده‌ره‌ که له‌وه باسه ئاشکرا نه‌کړی و جاری به‌نه‌ینی به‌ییتته‌وه، که چی موهه‌ندیس ئاریایی له‌چوارچای شاری مه‌هاباد له‌پشت میکرۆفۆن باسی ئی کردبوو. له‌وه سێ که‌سه کاک ئه‌بوویه‌کری هه‌سه‌ن‌زاده دۆستی نزیکي مامۆستا شیخ عیزه‌ددین بوو، دوو که‌سه‌که‌ی تر له‌گۆنگه‌ری چواری حیزبی دیمۆکرات، که له ٣٠ ی رێبه‌ندانی ١٣٥٨ به‌رپوه‌چوو پالیئوراوی ئه‌ندامیته‌ی به‌رپوه‌به‌ری حیزبی دیمۆکراتی کوردستان ئێران بوون له‌گۆنگه‌ری چوار و رایانگه‌یاندا که ئه‌ندامه‌تیان له‌ناو حیزبدا ده‌گه‌ڕێته‌وه بۆ چه‌ندین ساڵ له‌وه‌وه‌یه‌ر.

من سه‌ره‌تا له‌وه‌لۆسته‌ خه‌یرایه‌ی سکرتیری حیزب ده‌لێشاو بووم به‌لام ئه‌وه‌نده‌ی پێنه‌چوو که بۆم ده‌رکه‌وت که دوکتور قاسملوو هه‌ستی کردبوو به‌چه‌ن خالی گرنک:

١- له‌وتووێژ له‌گه‌ڵ ده‌وڵه‌ت سوور بوو.

٢- هه‌ستی به‌مه‌ترسی جیددی کرد بوو له‌ناکۆکی ناو ریزه‌کانی کورد و پێی وابوو که ده‌بوو به‌هه‌رشپوه و پیکاریک بێت به‌ری بگیري و کۆتایی به‌دوو‌به‌ره‌کی به‌یانداریت.

٣- له‌ناو حیزبی دیمۆکراتدا یه‌کیه‌تی بۆچوون و ئیکدانه‌وه سه‌باره‌ت به‌ماهییه‌تی ده‌سه‌لاتی ئێران له‌ئارادا نه‌بوو، دوکتور قاسملوو پێی وابوو که کۆمه‌له و ریکخراوی چریکه فیداییه‌کان له‌به‌ره‌ی سه‌ره‌له‌دانی کوردستاندا جێیان گرتوووه و ده‌بی به‌پارێزین. له‌پاش چل ساڵ به‌سه‌ر تێپه‌رینی ئه‌وه هه‌ولانه بۆ یه‌که‌گرتوویی راستیه‌کی حاشاهه‌نه‌گری میژوویی ده‌که‌وتیه‌وه به‌رچاو: هه‌لۆسته‌ لیبرالانه‌که‌ی نه‌مر دوکتور قاسملوو گه‌لیک لیژانانه، لیها‌تووانه و ئاقله‌ندانه بوو.

پێکه‌وتن بۆ پیکهاتنی هه‌ینه‌تی نوینه‌رایه‌تی گه‌لی کورد ده‌ری خست که‌لێدوانه‌کان له‌سه‌ر حیزبی دیمۆکرات به‌دیاریکراویش

شه خسی دوکتور قاسملوو و تاوانبار کردنی بهوه که نیازی هینانی حیزبی تووده ی بووه بۆ ناو دهسته ی نوینه رایه تی له گه ل راستییه کان یه کیان نه ده گرتوه. دوکتور قاسملوو ده ری خست که چه نده بویرانه ههستی به بهرپرسیاریتی کرد له و سهرده مه ناسکه ی که کوردستان پێیدا تیپه ر ده بوو، بۆ چاکه ی گشتی و به رژه وه ندیه نه ته وه ییه کانی بزوو تنه وه ی کورد ته نانه ت بریاره کانی حیزبیشی له په راویز خست.

به راستی هه ول و تیکۆشانی مامۆستا شیخ عیزه ددین و دوکتور قاسملوو نه با، یه گرتووی و نوینه رایه تی و یه کیزی له ناو پێکخواه سیاسیه کانی کورددا پێک نه ده هات و دیار نه بوو ئیمه تووشی چ شه ژاوی و گیره شیوینی و گیره گرتیک ده بووین.

من له و وه خته گه رابوو مه وه بۆ مه هاباد، خه بهرمان پێ گه یشت که ههینه تی تاییه تی نوینه رایه تی ده ولت گه یشتۆته وینده ری. شه ویک له گه ل مامۆستا هیمن، کاک غه نی بلووریان و کاک که ریم حیسامی بریارمان دا بچین بۆ به خیره اتیان، ته نی بۆ به خیره اتن، که چی له وی تووشی باسوخواس بووین.

هه رکه وه ژوو که وتین له شوینی نیشته جیبوونیان له ده فته ری به ندی (سه د) سابلآغ، دیتمان فروهر و سحابی و صباغیان دانیشوون و هه ندیک توینگرژ و نیوچاوانترش بوون. مامه غه نی به خیره اتنی کردن. له و ئاشنایی کۆنی له گه ل عزت الله سحابی و فروهر هه بوو و له گرتووخانه ی تاران هاو به ند ببوون.

له یادداشته کانی که له و کۆبوونه وم هه لگرتوون و ئیستاش له به رده ستمدان، قسه کانی فروهر و مامه غه نیم نووسیونه ته وه.

فروهر دهستی به قسه کرد و له پاش ئاماژه به سته می گه لی کورد گوئی: "له ناو ئیراندا پیلانگیریه هیه و پێشه کی له کوردستان هاتۆته ئاراوه، عیراق ده ستیوه ردان ده کا له خوزستان ..."

مامه غه نی زۆر هیمنانه گوئی: "ئیمه ئیرانین، له چاوپیکه وتن له گه ل ئیمام و ده ولت باسی رووداوه کانمان کردووه ..."

کاک که ریمی حیسامیش چه ند وشه یه کی هه ر له و بواره دا ئاراسته یان کرد. من نه مه ده ویست به شداری بکه م له قسه کان به لām کاتیک دیتم مامه غه نی و کاک که ریم به بی له بهرچاو گرتنی مه بهستی دیداره که مان، به بی نه وه که له لایه ن ریه رایه تی حیزب داوایان لی کردین و به تاییه ت له بهر نه رمیی لی دوانه کانیا ن و گرنگتر له وانه ش به هۆی نه وه که له بابه تی به خیره اتنه که لایان دا، هه لمدایه و گوتم که ئیمه نه هاتووین بۆ وتووێژ، ته نیا به پێی پێسای کورده واری که ریز ده گرن

ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد چۆن دامه زرا؟

له میوان، هاتووین به خیر هاتنتان بکهین بۆ شاری مه هاباد و به تاییه ت بۆ وتووێژ و دۆزینه وهی رێگا چاره یه ک بۆ پرسى کورد. ئیمه مهرجی خۆمان ههیه بۆ ده سپیکى وتووێژه کان و یهک له وانه گه راننده وهی پاسداره کانه و لابرديان له کوردستان و گه لاله یه کیشمان ههیه بۆ خودمختارى.

صباغان رووی تیکردم و پرسى: گه لاله که تان چیه؟ گوتم له ههشت خالدا خۆی ده گریته وه:

۱- مافه نه ته وه ییه کانی گه لی کورد به شیوه ی خودمختارى له لایه ن حکوومه ت ده بۆ رابگه یندرین و نه ده ستووری (یاسای بنه په تی) ئیراندا بگونیجین.

۲- چوار پارێزگای کورد وهک ئیلام، کرمانشاه، کوردستان و نازهربایجانی رۆژاوا له ناوچه ی خودمختار جی بگرن.

۳- مه جلیسی میلی کوردستان به رزترین ئۆرگانی کوردستانه ...

لێره دا صباغان قسه کانی پریم و ئاگری له ده م بارى و به توو په یی گوتم:

مه جلیسی میلیمان نییه و قسه ی وا قبوول ناکه یین.

گوتم ئیوه هاتوون بۆ وتووێژ، له لایه ن ئیمام خومه یینی نه و ئه رکه تان پێ سپێرداوه، کاتیک باسی وتووێژ ده که ن یانی دانیشتن له گه ل یه ک و به راورد کردنی داخوازیه کان و هه ئسه نگاندنیان، من پیم وتن که ئیمه نه ورۆ ته نیا هاتووین چاوپێکه وتنیکی دۆستانه مان له گه ل ئیوه بییت، دیداره کامان به و قسانه کۆتایی پیهات.

له پاش راگه یاندنی ده سته ی نوینه رایه تی گه لی کورد، له لایه ن کۆی خه لکی کوردستان ده نگى شادی به رز بوویه وه و پێشوازی ته واوی لیکرا. ئه ندامانی هه یه ت ئۆرگانیکیان به ناوی ده بیرخانه دامه زراند که کاروبار و هه ئوێست و هه ئسووراندن و رێکخستن و ئاماده کاریی به ده سته وه گرت، کۆبوونه وهی پێک دینا، به یانییه ی ده رده کرد و راگه یاندنی بلاو ده کردوه، شوینی چاوپێکه وتنی خه ئکیش بوو، له ده فته ری به نداوی (سه د) مه هاباد و فه رمانداری نه و شاره کاروباره کانی به رپه ده برد. نه و که سانه ی که نه و ده بیرخانه یه دا به شارار بوون بریتی بوون له:

کاک فاتیح شیخ الاسلامی له دهفته ری مامۆستا شیخ عیزه ددین، عه زیز ماملی له حیزبی دیمۆکرات، دوکتور جه عفه ری شه فیعی له کۆمه له و کاک حه مه ده مینی شیخانی نوینه ری ریکخراوی چریکه فیداییه کانی گه لی ئێران - لقی کوردستان. کۆمه ئیک نه رکی به رچاو له کارنامه ی ده بیرخانه دا تۆمار کراوه، چهند به یانیه و راگه یاندر او که په یوه ست بوو به رووداو و پرسه گرنگه کانی نه و سه رو به نده. یه ک له وانه له رۆژی ٤٤ سه رماوه ز بلاو کرایه وه. له و به یانیه دا داوای خۆپیشاندانی ک له خه لکی کوردستان بو پشتری له داخواییه کانی گه لی کورد کرابوو بو پاپشتی له و پیکهاته یه له رۆژی ٦ سه رماوه ی ١٣٥٨، هه ر له و بیانیه دا گه لاله یه کی خودمختاری له هه شت خا لدا بلاو کرایه وه و هه رچوار لایه نی به شدار له شانده که دا واژویان کردوه. له و رۆژه دا جه ماوه ری به رفراوانی خه لکی کوردستان له هه موو گوند و شاره کان له رپییوانگه لی شکۆداردا په یوه ندی خۆیان له گه ل هیزه سیاسیه کان و که سایه تییه خۆشه ویسته کانی کورد دووپات کرده وه و پاپشتییان له داخواییه کانی گه لی کورد و ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد ده ربهری و به کرده وه رایانگه یاند که نه و دامه زراوه سیاسیه به ته نیا نوینه ری خۆیان ده ناسن بو دانووستانده کان له گه ل ده ولته. نه و پشتری به له راستیدا به لگه ی متمان ه و اعتبارنامه بوو بو ده سته ی نوینه رایه تی کورد.

ده بیرخانه ی ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد له سه رچه ند پرسی گرنگ ناگاداری و به یانیه ی بلاو کرده وه وه ک به شدارینه کردن له رفیراندۆم بو ده ستووری داها تووی ئێران له رۆژه کانی ١١ و ١٢ سه رماوه ی ١٣٥٨، پشتیوانی کردن له پالیروایی مسعود رجوی بو سه رکۆماری ئێران، هه روه ها له سه ر ره وتی وتووێژه کان ده بیرخانه خه لکی کوردستانی له هه لسووکه وت و کرده وه کانی ههینه تی کورد ناگادار ده کرده وه. له سه ریه ک ١٥ راگه یه ندرا و و به یانیه له لایه ن ده بیرخانه ی ههینه تی کورد بلاو کرانه وه، هه روه ها له گه ل بو لته ن یان خه به رنامه یه کیش.

ناکه وتووێژه که

پتیسته باس له وه بکه ین که پیشتر نه ندامانی ههینه تی تایبه تی ده ولته بو پرسی کوردستان چهند جار رایانگه یاندبوو که له گه ل ه یج تا قم و حیزب و ریکخراویکی سیاسی دانووستاندن ناکه ن. نه و لیدوانانه بوون به هو ی نه وه که حیزبی دیمۆکرات داوای کۆبوونه وه ی سه روکایه تی بکا به به شدار ی پیکهاته کانی ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد. نه وان له و دیداره دا خوازیاری نه وه بوون که بو بریوانو به ده سته وه نه دان، با نه ندامانی ههینه تی کورد وه ک شه خسی خۆیان بناسیتین نه ک وه ک نوینه ری پیکهاته کان. پیشیاری حیزب په سند کرا و بریاری له سه ردرا.

کۆبوونه وه ی فه رمی له نیوان دوو ههینه ت له رۆژی ٢٠ سه رمه وه ی ١٣٥٨ کاتژمیری س و نیوی پاش نیوه رۆ له فه رمانداری

ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد چۆن دامه زرا؟

مه هاباد دهستی پێکدر. رۆژێک بهر لهوه ههینه تی کورد له چاوپێکهوتنی ناوخواهی دوایین ئیکدانهوهکان و هه ئسهنگاندنهکانیان گۆریهوه و دۆخه کهیان تاوتوی کرد.

سه رته تادریوش فروهر سه رۆکی ههینه تی دهو لهت خوشحالی خوی دهربرێ له پێکهاتنی ئهو دانیشتنه و گه شیبینی خوی بو ئاکامهکانی وتووێژ راگه یاند و ئه ندامانی ههینه تی دهو لهتی ناساند. پاشان مامۆستا شیخ عیزه ددین له گه ل به خیرهاتنی ههینه تی دهو لهت باسی لهوه کرد که له جیاتی چاره سه ری پرسی کورد شه ریان به سه ردا سه پاندین، خه لکی کورد خوازیاری خودمختارییه له ناو ئێرانیکی دیمۆکراتیک. له کۆتایی قسه کانییدا، مامۆستا رایگه یاند:

“کاتیک وتووێژ سه رکه وتوو ده بی و ده گاته ئه نجام که له که شه وه وایه کی لیکتیگه یشتندا به رێوه بجی، ئیمه پێشتر و له داها تووشدا ئه وه ره چاو ده کهین، هیوادارم ئیوه ش به لیکتیگه یشتوویی و سازان، به رسشی ناشتیخوازی و نیازپاکی گه لی کورد بده نه وه و دۆخیکی له بار پێک بیت بو چاره سه ری پرسی کوردستان که ئاواتی گشت ئازادیخوازانی ئێرانه.

سه رۆکی ههینه تی کورد یه ک به یه ک به شداری کوردی به ناو و به پێکهاته سیاسیه کانیان ناساند:

فاتیح شیخ الاسلامی، که ریم دانشیار له ده فته ری من،

ئه حمه د قازی که ده یناسن، عه زیز ماملی، غه نی بلووریان، دوکتور قاسملوو، عه بدوللا حه سه ن زاده و که ریم حیسامی له حیزبی دیمۆکراتی کوردستان.

بیهروز سوله یمانی و محهمه د ئه مینی شیخانی و ئه نوهرسو لتانی له ریکخراوی چریکه فیدایانی گه ل – لقی کوردستان. یوسف ئه رده لان، ئیبراهیم عه لیزاده، عه بدوللا موه ته دی و جه عفر شه فیعی له ریکخراوی شوڤرگی پری زه حمه تکی شانی کوردستان (کۆمه له).

ئه و ئاغا یانه نوینه ری ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کوردن و له لایه ن خه لکه وه په سند کراون.

ناساندنی دهسته ی نوینه رایه تی کورد و ناو بردن له ریکخراوه سیاسیه کانیان نا ره زایی صباغیانی لیکه وته وه و رایگه یاند:

“من هه روه ک چه ند جاران به عه رزی ئیوه م گه یاندووه، پێشتر به ئاغا ی دوکتور قاسملوو و ئاغا ی بلووریان و ئاغا ی قازی شم عه رز کردووه، من زۆر به لاهمه وه سه یر بوو که جه نابتان دیسان ناوی ئاغا یان که وه ک چریکی فدائی خلق و کۆمه له ئیره ئاماده ن ده یینییه گۆری. ئیمه پێشتریش رامانگه یاند که راسپێردا وین له چوارچیوه ی فه رمانی ئیمام له ۲۶ ی خه زه لوه ر مافه کانی خه لکی کوردستان وه ک به شه کانی دیکه ی خه لکی ئێران دیاری و ریکوپیک بکه ین (تدوین)، درووست نییه که که س

به ناوی نوینه ری حیزبکی تایبه تی وهک لایه نی وتووێژ وهربگیریت ...

دوکتور قاسملوو وهک وته بیژێ ههینه تی کورد له پاش دهبرینی خوشحالی لهو دانیشتنه و راگهیاندنی نیازپاکی تهواو له لایه ن ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد هیوا ی خواست که نهوانیش ههربه وهسته له دهوری میزی وتووێژ دابنیشن. وته بیژێ ههینه تی گه لی زۆری ئاراسته ی ههینه تی دهو له ت کرد سه باره ت به ریزنه گرتن له ئاگر به ست، به هیژ کردنی نه رته ش له هه ندیک ناوچه ی کوردستان، راگهیاندنی تیکده رانه ی هه ندیک له بهر پرسیان وهک منتشری، خلخالی و چمران وهزیری دیفاع و نه ندانی ههینه تی تایبه تی دهو له ت که گه مه به وتووێژ دهکا و رایگهیاندوه که شه ر دابگیر سیته وه و ده بی ئاماده کاری بۆ بکری، خو گیلکردن له داوا ی گو ی نه وه ی به ندکرا وه کان. با سی له وه کرد که شه ر له کوردستان له لایه ن ئی مه وه نه خوازاو بوو و به سه رماندا سه پا به لام پێمانوا یه له شح ری برا کو ژیدا نه سه رکه وتوو هه یه نه دا که وتوو. ئی مه له سه ر نه و بر وایه ن که نه گه ر به د ئپاکی گو ی شل بکری بۆ داوا کاری به کانی ئی مه، داخوا زی به کانمان له چوار چی وه ی په یامی ئی مام خومه ی نی جی به جی ده بی، هه ر بۆ یه ئی مه "لیک" مان گو ت به و په یامه. دوکتور قاسملوو به تایبه ت جوابی کی به جی ئاراسته ی صباغیان کرد و گو تی:

"به پی ئوسول، هه ر هه یه تی کی نوینه رایه تی بۆ خو ی نه ندانی خو ی دیاری ده کا. نه گه ر له لایه ن ههینه تی دهو له ت گرفتیک هه یه سه باره ت به وه که نه توانن له گه ل حیزب و ریکخوا وه کان دابنیشن، ئی مه وهک هه یه تی نوینه رایه تی گه لی کورد به شداری وتووێژ بووین و ئی وه ش له گه ل هه یه تی نوینه رایه تی گه لی کورد دانوو ستان دن بکه ن. ئی مه به ش به حالی خو مان را مانگه یاندوه و دوو پاتی ده که ی نه وه که وهک حیزبی دیمو کراتی کوردستان (هیوادارین هه قالانی دیکه ش هه روه تر) به رژه وه ندیه کانی کورد له سه رووی گو ی نه و پیکه اتانه دابنن.

کاتی که هه یه تی تایبه تی دهو له ت ئاماده بی که له گه ل هه یه تی نوینه رایه تی کورد وتووێژ بکا، چ حیزبی دیمو کرات، چ ریکخوا ی چری که ی فدا ی خلق و چ کو مه له له ناو هه یه تی کوردا جی یان گرتوو وه له لایه ن پرانی خه لکی کوردستان پیشوا ی و پشتیوا نی ئی وه کرا وه. من پێما وایه که کیشه روا له تی به کان نابی ریکرین له در یژه پیدانی وتووێژه کان و دیسان ده گه ر پێما وه سه ر وته کانی جه نابی ئاغای فروهر که فه رموو یان هه رچی زووتر بچینه سه ر ناوهرۆکی گو توبیژه کان و له راستیدا ئی مه زۆر چاوه ری ئه وه ی که هه یه تی دهو له ت نه و گه ل له ی که رایگهیاندوه راده ستی هه یه تی نوینه رایه تی گه لی کوردی بکات. هیوادارین له پاش چاوپیکه وتنی گه ل له ی دهو له ت و لیکدا نه وه ی، گرفته ورده کان به هاسانی چاره سه ر بن.. به هیوا ی به باش لیکتی گه یشتن بگه ی نه نه جنام و ناشتی و ئاسایش له کوردستان ده سه به ر بیت."

وه لایمی فروهر:

"ههر به مشیوهیه که ناغای قاسملوو فهرموویان، ناوه روکی نهو شته که به ناوی مافی خه نک دهسه لمیندری فره گرنگه به له بهرچاوگرتنی نهوه که تیپه راندنی سیسته می حوکمرانی که ههتا نیستا یانی بهر له شۆرشێ ئیران پسکاوه بۆ سیسته میکی دیکه واته هه لگرتنی نهو سیسته مه ناوه ندییبه و جیگیرکردنی به سیسته می لامهرکهزی دهتوانی داخوارییه کانی خه لکی ئیران له ههر قهوم و له ههر گوشه یهکی ئیران دهسته بهر بکات و منیش له گه لیم که نهوه دیموکراسی و نازادی کهسی و کۆمه لایه تیه کان ده بی له ئیران..."

"...نهو نهزموونانه ی که ناغای قاسملوو ناماژه یان پیکرد ده ریخستوو که ده بی چوارچینه ی کۆی وتووێژه کان روون بی و به ستریت نهوه به وه که نیمه له چ هه لومه رجیکدا وتووێژ ده که ین؟ له گه ل چ هه یه ته تیک؟ دیاره ههر به وجۆره که گوتمان و دووپاتی ده که یه نهوه که ئاواتی دلی ته واوه تی خه لکی ئیران به خه لکی کوردستانه وه نهوه یه که وهک یهک هه یه ته بن و وهک ته واوه کهری یه کتره هه لسه نگاندنی بۆ بکری..."

"...بابه تیکی که نه ورۆ هاته گوژی و دیسان لهو قه رارانه بوو که له سه ری ساغ ببووینه وه و ریزی لی نه گیرا له لایه ن هه یه ته ی تاییه تی ده و ته به لامانه وه زۆر گرنگه که بریتیه له پیکهاته ی ناو هه یه ته که که ده بیته لایه نی گوته یژ و پاونژکاری، من له بهر نهوه که هه ست ده که م که له دانیشتنیکی فهرمی ناگاته نامانج، به ئیجازی جه نابی شیخ پشوودانیکی چهند خوله کی راده که یه نه م و له پاشان سه باره ت بهو شته که جه نابی صباغیان فهرموویان یانی نهو پرسه که قه راری پێشه کی له سه ر درابوو، من پیموایه پیوستی به هه ندیک وتووێژی خۆمانه هه یه بۆ جیه جیوونی."

دوا هه مین به شی وتووێژه کان بۆ کاتژمیری نوونیوی رۆژی دوا یی دیاری کرا، هه یه ته ی کورد ناماده بوو به لام هه یه ته ی ده و ته به پاساوی نه خوشی سحابی به شداري نه کرد و که وته دوا یی نه ورۆ و نه ویش له لایه ن هه یه ته ی ده و ته وه تیکچۆوه.

فروهر دوو رۆژ پاشان واته ۲۲ی سه رماوه زی ۱۳۵۸ چوو بۆ دیداری دوکتور قاسملوو له شوینی مانده وه ی واته له مانی کاک منتقم قازی و چاوپیکه وتنیکیان به رتبه برد به بی نهوه که هه یه نه جانیکی لی ده رکه وی. پاش نیوه رۆی نهو رۆژه کۆبییه کی گه لانه ی هه یه ته ی ده و ته ی نیردرا بۆ ده بیرخانه ی هه یه ته ی نوینه رایه تی گه لی کورد و هه یه ته ی ده و ته ی کوردستانی به جیه یشت.

شیای ئاماژهیه که له پاش سه رنه گرتنی گوتوبیژه کان، سه رباری نه وه که ههینه تی دهو له ت ئاماده نه بوو له گه ل کۆمه له و ریکه خراوی چریکه فیداییه کان گوتوبیژ بکا، هه ر نه و رۆژه له پاش تیکدانی دانوستانده که له فهرمانداری مه هاباد جیا جیا له گه لیان داده نیشتن!!!

لیدوانه به ناویانگه که ی خومهینی: "من نه مگوتبوو وتووێژ بکه ن، وتم پێشتر گه مارۆیان بدن" هیچ گومانیک بۆ نه وانه ش نه هیشتوه که پێیانوابوو به شیک له ده سه لاتی نه و سه رده مه ی ئێران لایه نداری چاره سه ربی پرسی کوردستانه.

ده رکه وت که مه به ست له نه م گشته هاتوها وه و په یام و سه لامه بۆ چاوپێکه وتنیکی 45 خوله کی چ بوو. هه ر له سه ره تا وه هه لۆیست و هه لۆسکه وت و لیدوانه کان و کرده وه کانی ههینه تی دهو له ت سه لمینه ری گه لیک راستی بوو، نه ندامانی ههینه ت ده ریانخست که به نیازپاکي نه هاتبوون بۆ کوردستان، نه له قۆم نه له تاران، نه رووحانییه ت و نه حکومه ت با وه ریان به ریکه خستنی ریکاری پێویست بۆ چاره سه ری کیشه ی کورد نه بوو، نه ندامانی "ههینه تی تاییه تی دهو له ت بۆ پرسی کورد" به هاودهنگی وهاویری وهاوکاری ته وا وه تی ده سه لاتی ئێران گه مه یان به کات کرد بۆ خۆته یارکردنه وه و داگیرساندنه وه ی شه ربکی سه رانه ری دیکه.

نیشانه کانی رهفتاری ههینه ت له خۆیدا دیاریکه ری وهخت تپه پکردن بوو:

۱- سه ره پای نه وه که حکومه تی کاتی و ههینه تی دهو له ت له گه ل ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد ریک که وتبوون له سه ر ناگره ست و هه ر دوولا رایانگه یانده بوو که ریزی لی ده گرن، به کرده وه له ژێر پێیان نا و هه رگیز ره چاویان نه کرد، له ناگاداری ژماره 4 ی ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورددا باس له هیرشی با له فره کانی دهو له ت ده کا بۆ سه ر سی گوندی کورد له نیوان ورمی و سه لماس، ههروه ها هاتوچۆ و راگواستنی هیزی ئه رته ش له سه و سه قز و پاوه. دوکتور قاسملوو وته بیژی دهسته ی نوینه رایه تی کورد له قسه ریکوپیکه کانی له دانیشتنه فره مییه که دا نا ره زایه تی ده ربیری له ریزنه گرتنی دهو له ت له ناگره ست.

۲- راگه یاندنی چه وت و نا ره وا له لایه ن چه ران که بۆخۆی نه ندای ههینه تی دهو له ت بوو، خلخالی و منتقیری. وته بیژی نوینه رایه تی کورد نا ره زامه ندی ده ربیری به رامبه ر به و وته پروپوچانه.

۳- خۆدزینه وه و خۆشلوی نه کردن بۆهیچیه ک له پرسه سه ره کیه کانی کوردستان به تاییه ت خوازیاریه سیاسیه کان.

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

٤- پهسند نه کردنی داوای دهستهی نوینه رایه تی کورد بۆ گۆرینه وهی به ندرکراوه کان.

هه ندیک باس له وه ده کهن که حکومه تی کاتی و نه دامانی ههینه تی تایبته به کوردستان باوهریان به دۆزینه وهی رینگاچاره سه ریه ک بوو بۆ پرسی کوردستان، به لām بۆ هه ئسه نگاندنی له و لیکدانه وانه جگه له و خالانهی له سه ره وه باس مان ئیوه کرد ئاماره به لیدوانی دوو کهس له ئه دامانی ههینه تی ده و ته ت ده کهین:

عزت الله سحابی له وتووێژ له گه ل "چشم انداز ایران"، خا که لی وهی ١٣٨٢ راده که یه نی ت:

"کاتیک له کوردستان گه راینه وه بۆ تاران، لیکدانه وه کانم پێیان سه لماندم که خه لکی کوردستان داخوازیان هه یه، به لām جو داییخوازی نین، له گه ل حکومه تی ناوه ندین، پکا به ری شوړش و شیعه نین، به لām هیزه سیاسییه کان دۆخیکی وایان چی کردو وه که من ناوی فینودالیته ی (ده ره به گایه تی) سیاسیم له سه ردانا وه." ل ٦٥

له شوێنیکێ دیکه دا باس ده کا:

"من نه گهر به مه وهی له گه ل خودم وختاری کوردستان ریکبکه وم، وه ک وه یه که پیم بیژن ئه شی ده سته کانت به ری، لیی ده گه ریم ده ستم به رن بۆ نه وه که واژۆی له سه ر نه که م." ل ٦٦

صباغیان بۆ خۆی په نجه ده خاته سه ر نه وه که:

"من وا بییر ده که مه وه پرسه کانی کوردستان ره هه ندی قوول و به ربلاویان هه یه و توێژینه وه یه کی پسپۆرانه هه لده گری چ له رووی سیاسی و چ له بواری کۆمه لناسی. نه گهر له و نه رکه ی ئیمه یان به کوردیک سپاردبا، به به روای من وردترو هه مه لایه نه تر هه ئسه نگاندنی ده کرد بۆ کیشه کانی کوردستان. به لām من یه که مچار بوو که ریکه م له کوردستان که وتبوو." ل

٥٠

له جوابی نه و پر سياره که:

"له و ریکخوا وه که ئیوه تیبدا به شدار بوون، پێش سه رکه وتنی شوړش هیج هه ستیارییه کتان به رام به ر به پرسی کورد بووه؟"

صباغیان وا بهرسف دهاتهوه:

"نا، نهچت یزادی ایران هیچ بهرنامه یان شروقهیهکی پوونی لهسهر ناوچهی کوردستان نهبوو."

لهدریژهی قسهکانیدا دهلی:

"لهپاش شۆرش، گرژی و شلهژاوی لهکوردستان پووی دا، کوردهکان ههندیك پرۆژهیان بوو، ئیمه دهمانگوت "خودگردانی" نهوان باسیان لهخودموختاری دهکرد، رهوش خهريك بوو شپرزهر دهبوو، چهمران چوو بۆ کوردستان. هیشتا سپای پاسداران دامههزایوو و حکومهتی ناوهندی ههستی بهوه کرد که تهنگژهی کوردستان مهترسی دهخاته سهر ریگای شۆرش... یهکهه کهس که سهفهری کوردستانی کرد دوکتور چهمران بوو، له سهروهندی مانگی رهشههه و خاکهلیوهی ۵۸، ههتسهنگاندنی دۆخی ناوچهی کرد و گوتی که دهبی ریکاری شهری پارتیزانی بگرینه بهر." ل ۵۱

چهمران نهندامی ههینهتی دهولت بوو، بهلام صباغیان نهوا لهسهری دهوئی:

"چهمران زۆر باوهپی بهوتووێژ نهبووو، دهیگوت من چوومهته نهو ناوچهیه و دهیناسم." ل ۵۳

صباغیان لهسهر ئهرکهکانی ههینهت دهوئی:

"لهگهڵ ئیمام پاوێژمان کرد و ئیجازهی وتووێژ لهگهڵ حیزبه سیاییهکانمان ئی وهگرته." ل ۵۶

بهلام دواپی نهوهی ئی زیاد دهکا:

"مهرجی ئیمه لهدانیشتنی مههاباد بهجی نهگهیشته و تیکچوو." ل ۵۶

ههروهها سحابی له ههقهی یهینیک لهگهڵ ئهم گوڤاره دهلی:

"ئیمه بهئیختیاراتی تهواو و به بودجهوه، سهفهری کوردستانمان کردبوو، لهههمانکاتدا ئیمه پاسپاردهی وتووێژیش بووین."

پیش ئه وه سحابی ئاوا بروای خۆی به چاره سه ری پرسی نه ته وه یی ئاشکرا ده کا:

"من له شوورای ئینقلاب قسه م کرد له سه ر"ستم مچاعف" نه له سه ر پرسی زمان، به ئکوو له بهر دواکه و تووی کوردستان که به راستی له ته واوی ئیران دواکه و تووتر بوو. ل ٦٩

فروهر:

داریوش فروهر که له لایه ن شه خسی خومه یی بۆ و توویژ له گه ل کورد دیاری کرابوو دماست و وته بیژی هه یه ته تی تایبه تی ده و له ت بوو، زۆر خۆی ده نواند بۆ ده رخستنی ئه وه که هه ز ئه کا ریکاریک بدوژیته وه بۆ چاره سه رکردنی دۆزی کورد. زۆر که س له نیازپاکی فروهر قسه ده که ن.

سحابی له درێژه ی و توویژ هکانی له گه ل گوڤاری ناوبراو نه یه نییه ک ده درکیت:

"که مێک به ره وه که ئیمه ده سنیشان بکه ن بۆ هه یه ته تی تایبه ت به کوردستان، شه خسی ئیمام خومه یی له ده ره وه ی هه یه ته تی ده و له ت و شوورای ئینقلاب، فروهری وه ک نیرده ی تایبه ت به خۆی نارده وه بۆ کوردستان. ئاغای خومه یی سه ره به خۆ بوو و له ده ره وه ی شوورای ئینقلابیش چالاک بوو. پاشان فروهر به ئیمه ی گوت که رایان سپاردوه بۆ ئه وه که عیزه ددینی حوسینی رازی بکا و بیگه یه نیته قۆم بۆ ئه وه که ئیمام قسه ی له گه ل بکا و له راستیدا به مچۆره "قتنه" له کوردستان بچیته ده ر. " ل ٦٩

ئهو وته ی سحابی مانای ئه وه نییه که فروهر جیی متمانه ی که سیک بوو که فه رمانی جیهادی ده رکرد بۆ کوردستان؟ ئه وه ناگه یه نیت که له گه ل خومه یی ریک که وتبوون بۆ نه هیشتنی "قتنه" له کوردستان؟ بۆ ده سته سه رکردنی مامۆستا شیخ عیزه ددین که سه روکایه تی ده سته ی نوینه رایه تی گه لی کوردی له ئه ستۆ گرتبوو بۆ دۆزینه وه ی چاره سه رییه ک بۆ پرسی کورد؟

ناساندنی هه یه ته تی کورد به ناوی ریکخوا وه کانیان هۆی راسته قینه ی تیکدانی دانیشته که نه بوو، له راستیدا ده و له ت و نوینه ره کانی له هه یه ته تی تایبه ت به کوردستان شانۆیه کیان ده گێرا و ئهو دانیشته شیان دیاری کردبوو وه ک په رده ی ئاخه ر. ئه وان ریککه وتبوون له سه ر په نکردنه وه ی داخوازییه کان و له سه رکوتکردنی بزوته وه ی کورد، له بیانوو یه ک ده گه ران بۆ

خۆدهربازکردنیان له "گوتویژ". ئهو "ناساندنه ش" نه با پاساوکی دیکه یان دهمۆزییه وه.

خودگهردانی

ههینه تی دهوڵه ت له پاش هه ئسوکه وتی تیکده رانه یان که به دوور بوو له ئوسوول و نه خلاقى سیاسى، به رله وه که مه هاباد و گوتویژ و چاوپیکه وتن و "چاره سه ری" به جى بیلن، کۆپی ئهو گه لاله یه ی که ئاماده یان کردبوو نارديان بو ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد. ههینه تی دهوڵه ت له رۆژنامه ی اطلاعات ریکه وتی ۲۹ ی سه رماوه ی ۱۳۵۸ گه لاله ی خۆی بلاو کرده وه و داواى له خه لک و ریکخراوه سیاسیه کان کرد که بۆچوونی خۆیان بو چاکسازی له سه ری رابگه یه نن. نه گه ر مه به ست له ریکخراوه سیاسیه کان به شیکیشیان پیکهاته کورده کان بگریته وه، دیار نییه ههینه تی دهوڵه ت بۆچی ئاماده نه بوو له گه ئیان له سه رمیزی وتوویژدا بیرو را بگۆریته وه، به لام ئیستا داواى ده ربینی بیرو رایان لیده کات؟

هه ر له سه ره تاوه دیار بوو که ئه وان هه ز ناکه ن له سه ر میزی وتوویژ باس له خودموختاری بکه ن و له به رامبه ردا ئهو گه لاله یان بلاو کرده وه. ئاماده ش نه بوون که به شیوه یه کی شارستانیه ت پشککه شی نوینه رایه تی کوردی بکه ن.

ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد وه لامیکی سیاسى - حقوقي له چوار لاپه رده دا ئاماده کرد و بلاوی کرده وه. جه نابی صارمخانی صادق وه زیری زه حمه تی ئاماده کردنی وه وه ستۆ گرت. ده سخه ته که ی له لای ئیحه ماوه ته وه. له لایه ن ریکخراوه پشککه وتووه کانی ئیران هیرش کرایه سه ر ئهو ده سپیشخه رییه نارمه وایه و گه لاله ی "خود گهردانی" یان رهد کرده وه.

لیره نامانه وێ به دوورودریژی باس له دانه به دانه خاله کانی گه لاله ی "خودگهردانی" و به راوه ردکردنی له گه ل گه لاله ی ۲۶ خالی بکه ین، ده یه یلینه وه بو کاتیکی دیکه.

گه لاله ی "خودگهردانی" که له ۱۳ خاڵدا ئاماده کراوه جوابی پینداویستیه کانی میژوویی سیاسى، چاندی و کۆمه لایه تی و ئابووری گه لی کورد ناداته وه. به رچاوترین و گرنگترین به شی مافی نه ته وه یه ک بو به دسته وه گرتنی چاره نووسی خۆی به شیوه ی خودموختاری یان فیدرالیزم بریتیه له به دسته وه گرتنی ده سه لاتی سیاسى. له نووسراوه ی "خودگهردانی" خۆیان له وه به شه گرنگه گیل و نه بان کردووه و هه ندیک باسی ئیداری و کارگیریان هیناوه ته گۆری که په یوه ندی به داخوازیه کانی کورده وه نییه. باس له شوو را و دیارینه کردنی پیناسه یه ک، دیارینه کردنی سنووره کانی ناوچه ی ژێرده سه لات، له په راویز خستنی په روه رده به زمانی زگماکی چه ند خالی سه ره کین که له وه گه لاله یه دا زه ق بوونه ته وه. به گشتی گه لاله ی

"خودگهردانی" به هیج شیوهیه ک چارهسهری پرسی کوردی نهدهکرد و بهو هۆکارهش له کوردستان نیوی "سه رگهردانی" یان له سه ر دانا.

دهسکهوتنهکانی ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد:

چالاکیهکانی ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد هیج ده رکهوته به کی له لایهن و له گه ل دهسه لانی ئیران لی وه دی نه هات به لام که لیک لیکنه وته و به ره هه مکه لی به که لکی له گه ل خۆی هیئا:

۱- به هیژترین و به رزترین دهسکهوتی ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد نه وه بوو که دهوله تی کۆماری ئیسلامی ئیران دانی به نوینه رایه تی بزووتنه وه ی رزگاریخوازی کورددا هیئا. سه رباری نه وه که ههینه تی کورد نه خوشه ویست بوو به لای نه وان و نه ش خواراو، که مۆکه یه ک هۆگریشییان بۆی نه بوو، له گه ل نه وه ش که ده یانزانی حیزب و ریکخواه سیاسیهکانی کورد پیکهینه رین و تییدا جییان گرتووه، نه یانتهوانی پشتگۆی بخهن و دانیشتن و چاوپیکهوتنیان له گه ل نه نجام دا. ههینه تی تایبه تی دهو له ت بۆ پرسی کورد نه یتهوانی هیج گر نه یه ک بدۆزیته وه و به مچۆره خۆی رادهستی راستیه کی میژووی-سیاسی کورد کرد. تایبه ته ندیه کیان بزووتنه وه ی کورد له لایهن دهو له ته وه به فره می ناسران و ملیان بۆ نه و راستیه راکیشا که کوردستان جیه و پیکه ی خۆی هه یه، راکه یاندنی گه لانه ی "خود گهردانی" سه ره رای جیاوازیهکانی له گه ل گه لانه ی خودموختاری ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد، نه و بۆچوونه پشتراست دهکاته وه.

۲- ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد له نه نجامی نه و تیگه یشنه و پیکه یشتنه دامه زرا که هیژهکانی کورد ههستیان به پیداو یستیه کی میژووی کردبوو نه و جهنگه و گه ره مه یه دا و زāl ببوون به سه ر کیشه ناوخویهکان، دووربوونه وه له ملهانی و مشتمرهکانی پیشوو، هیژه جوړاوجۆرهکان به ئیده نهو له ژیه جیاوازیهکان له دهوری یه ک کۆ بوونه وه، هه له یستی یه کگرتوویان گرت و پرسی میژووی و نه ته وه یی کوردیان له ژیر دروشمی خودموختاری کرد به دروشمی سه ره کی بۆ داخوازیهکانی نه و سه رده مه.

۳- پیکهاته یه کی له م شیوه یه له خۆیدا سه رکهوتنیکی مه زن بوو، ته واوی هیژه سه ره کییهکانی کوردستان تییدا جییان گرتبوو، به شیوه ی فره می، به سه ره به رزی، به زله یزی و که لکوه رگرتن له پشتگیری هه موو چین و تویرهکان، به به شداری تویری بالای کۆمه لگای کوردستان، توانیان داخوازهکانیان کۆ بکه نه وه و له سه ری ساغ ببه نه وه و بلاوی بکه نه وه. له گه ل نه وه ش که ههینه تی دهو له ت فره چالاکی نواند بۆ نانه وه ی دووبه ره کی له نیوان پیکهاتهکانی ههینه تی کورد، به لام هه وه لکهانی

مایه پووج بوون.

۴- ئاماده کردن و ئاراسته کردنی گه لاله ی ۲۶ خال، هه تا نه ورۆشی له گه ل بێ یه کیک له ریکوپیکتترین، به پێزترین، به ربلاوترین، پوخته ترین و پێگه یشتوانه ترین پرۆژه ی مافی نه ته وه ییه. نه و پرۆژه یه له لایه ن پێکها ته سیاسیه کانی ئێران وه ک ریکخوا ی چریکه فیداییه کانی گه لی ئێران، به ره ی دیموکراتی نه ته وه یی ئێران، ریکخوا ی موجهیدی نه گه لی ئێران و کۆمه لیک ریکخوا ی سیاسی ئێران پشتگیری لیکرا. نه م گه لاله یه به مچۆره بوو به بنچینه و بنه مایه کی به هیژ بو داها تووی بزاقی کورد. مخابن هیچکاتیک هه ییه ته ده و له ت ده رفه تی به ده سه ته ی نوینه رایه تی کورد نه دا که با سه بنه ره ته کانیان له گه ل بێینه گۆری و نه و گه لاله یان پێشکه ش بکه ن.

گه لاله ی ۲۶ خال له لایه ن جه نابی صارمخانی صادق وزیر ی ئاماده کرا، له مانی ئیمه که به شانازییه وه میوانداریمان لێ ده کرد، من بو خۆم ناگام لێ بوو له ماوه یه کی کورتدا نزیک کاترمی ریکی خایاند، ته نیا بوخویان ده وریان تیدا بینی جگه له گۆرینی چه ند وشه، به ته وا ی له لایه ن نه دمان ی هه ییه ته نوینه رایه تی گه لی کورد په سند کرا. جه نابی صارمخا ن بو چاوه دیری دانووساندنه کان سه فه ری کرد بو مه هاباد و چالاکی و تیکۆشانی به رچاوی بوو بو به ره و پێشه وه بردنی ره و تی سیاسی کوردستان. له ماوه ی مانه وه یان له مه هاباد به شداری دانیشه کانی هه ییه ته نوینه رایه تی کوردیان کرد و پێکها ته کان گه لیک له بوونی خویان و له لیدوانه به که لکه کانیان سوودیان وه رگرت. له تارانیش وته بیژی کۆمه لی کورده کانی دانیشه تووی ناوه ند بوو و گه لیک چالاکی به رخ ی نواند و له راستی دا با لۆیژی بزوتنه وه ی کورد بوو له تاران، جیگه ی ریز و متمانه ی کۆرۆکۆمه ل و پێکها ته سیاسیه کانی ئێران بوو، نه دمان ی پێکهنه ر و به رپوه به ری به ره ی دیموکرات نه ته وه یی یێران بوو. کۆمه لی کورده کان به یارمه تی هیژی چه پ و ئازادیخوازی ئێران له بواری سیاسی، راگه یاندن، ده رمانی و مالی یارمه تی بزوتنه وه ی کوردستانیان دا.

۵- گه لاله ی ۲۶ خال به هۆی ناوه رۆکی به پێز و دیموکراتیک و پێشکه وتووانه ی، سه رنجی کۆرۆکۆمه ل و پێکها ته سیاسیه کانی ئێرانی بو لای خۆی راکیشا و بوو به سه رچاوه یه ک بو بزوتنه وه ی کۆمه لایه تی، هه ره ها مایه ی دنگه رمی و هیوا ی ئازادیخوازان له ئێران. له راگه یاندن و شروقه کاندای پشتیان پێ ده به ست و کاردانه وه یان نیشان ده دا.

کاتیک پالێوراوی مه سه وود ره جه و ی سه رۆکی ریکخوا ی موجهیدی نه گه لیک بو سه رکۆماری ئێران راگه یه ندرا، ناوبرا و له راگه یاندنی گشتی و له به رنامه ی خۆی بو داها تووی ئێران به ئینی چاره سه ری پرسی کورد له سه ربه مای گه لاله ی ۲۶ خالی هه ییه ته نوینه رایه تی گه لی کورد راگه یاند. هه ییه ته ی کوردیش پشتگیری هیزه کانی به شداری ناوخۆی بو ناو دیری

رهجهوی پهسند کرد و بلاوی کردوه. راکیشانی هیزی پیشکتهووتوی چهپ و دیمۆکرات و ئازادیخواز له ئێران بهشیک له سههرکهوتنهکانی ههینه تی کورد بوو.

۶- دهستهی نوینه رایه تی کورد به راگه یاندنی ئاگر بهست سههرکهوتنی به دهست هینا بو ئهوه که بو ماوهیهک ههتا به هاری ۱۳۵۹ بهرگری بکا له شه پ کوردستان. دهوله تی کاتی ئاگر بهستی راگه یاند و ملی راکیشا بو بهرگری له هاتوچۆی ئهرتیه ش و پاسداران له کوردستان، ههر چه ند که که موکو پڕیشی تیدا بوو.

۷- دهستهی نوینه رایه تی کورد به نوینه رایه تی له هیزه سیاسییهکانی بهشدار، به دهه پڕینی ناره زامه ندی له شیوهی بهرپهوه چوونی "مجلس خبرگان" و ناوه روکی دژ به دیمۆکراسی، ئازادی و مافی نه ته وهیی گه لانی ئێران له ناو دهستووری پهسندکراو، له راگه یه ندرای ژماره ۲ ریکهوتی ۹۱ سه رماوه زی ۱۳۵۸ رایگه یاند که له ریفرا ندۆم بو دهستووری داها تووی ئێران له رۆژه کانی ۱۱ و ۱۲ ی سه رماوه ز بهشدار ناکا. له هه مانکاتیشدا بو ریزگرتن له دیمۆکراسی و ئازادی و بهرپهوه چوونی ریفرا ندۆم له که شه وه وایه کی دیمۆکراتیک، له راگه یاندنی ژماره ۲ ریکهوتی ۱۱ ی سه رماوه ز له رۆژی دووه می گشتپرسی، خه لکی ئاگادار کردوه که پیشمه رگه کانی کوردستان پاراستن له ده نگدانه کان ده گرنه نه ستۆی خۆیان.

۸- دهستهی نوینه رایه تی بزووتنه وهی کورد بو پای گشتی ئێران و جیهان ده ریخست که له رووی بنه مای ناشتیخوازی، به نیازپاکی رووی له و تووێژ و دیالۆگ کردوه و باوه ری پتهوی به چاره سه ری سیاسی پرسی کورد هیه، به لام له هه مانکاتیشدا له درووشمه کانی گه لی کورد پاشه کشه ناکات. له به ره مبه ردا هه یه نه تی تایبه تی ده و له ت بو پرسی کوردستان کهوته بهر ته وس و پلار و کو مه لیک ره خنه و ناره زایی له لایه ن هیزه سه رانه رییه کانی ئێران.

۹- گه لی کورد به راستی و به ته واوی پالنه ر و پاپشتی هه یه نه تی نوینه رایه تی گه لی کورد بوو، خۆپیشاندانه کانی رۆژی ۶ ی سه رماوه ز وهر چه رخانیک بوو، هه لگری په یامیک بوو بو هه یه نه تی هه لبرژاردی ده و له ت، به ده نگی بهر ز لیدوانه کانی چه واشه کارانه ی هه ندیک له بهر پرسی قۆم و تارانیا ن رهد کردوه و به هه موو گوپ و تینی خۆیان ده و له تیا ن ئاگادار کردوه که هه یه نه تی نوینه رایه تی گه لی کورد نوینه ری راسته قینه ی خه لکی کوردستانه و تاکه مه رجعه و به رده نگه بو و تووێژ له گه ل نوینه رانی ده و له ت. له هه مانکاتدا بزووتنه وهی کو مه لایه تی و ئازادیخوازی سه رانه ری ئێران و ریکخوا وه سیاسییه کان به تیئۆری و به کرده وه پشتیوانی و چالاکی بهر چاویان ده رده بری له هیزه کانی کورد و بزای کوردستاندا.

۱۰- ئۆرگانیکی له وه چه شنه تیشکی خستۆته سه ر بزووتنه وهی کورد و نه زموونیکه بو داها توو و ده کری وهک دیار ده یه کی

بههیز و ریفرنسیک بیته چرای ڕنگای داهاتووی بزوتنه وهی کورد.

دهره نجام:

گه وره ترین سه رکه وتنی بزوتنه وهی کوردستان نه وه بوو که توانی پرۆسه ی سیاسیی چاره سه ری به سه رقۆم و تاراندا زāl بکا و پیکهاته سیاسییی کوردستان به شدارای دانوستاندنه کان بن. ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد چوارچیوهیه ک بوو بۆ به ریوه بردن و هه ئسووراندنی نه وه پرۆسه سیاسیی. پیکهاته کانی دواپی که له مپهر و ته گه ره یان خسته به رده م ره وتی سیاسی په یوه ست نه بوو به ئیراده ی نوینه رایه تی کورد، ده گه رته وه سه ر نه وه که ویستی ده سه لاتدارانی ئیران نه چاره سه ری پی بوو نه نه خشه رگه ی ده ربازبوونی ناشتیانه له وه دۆخه چه قبوستووه سیاسییی ده. په یوه ست بوو به وه که خۆیان له جه وه ره ی پر سه کانی کوردستان ده دزییه وه. هیکاتییک ده زگا ده و نه تییه کان کیشه ی کوردیان وه ک پر سیکی سیاسی هه ئنه سه نگانده، له وانه گی ئیسلامی سیاسی و له ووی ناسیۆنالیزمی ئیرانی خۆبندنه وه یان بۆ ده کرد و نه وه دوو دۆکتیرینه ش له بنج و بنه ما له گه ل مافی نه ته وه یی و ئازادی و دیمۆکراسی دۆژمنکاریان هیه. کورد نه گه ر پاسداری ئیسلام و سه ربازی ئیرانی ش بایه دیسان نه ییده توانی ناوه روکی ده ستوور و یاساکان بگۆڕی، یاساکانی که له گه ل خوازیارییه کانی کورد و هه روه ها بزوتنه وه ی کۆمه لایه تی ئیران واته یه کسانی و به رابه ری له دژایه تیدا بوو، ده سه لاتدارانی ئیران باوه ریان به سه ره ره ی یاسا و ده سه لات بۆ خه ئک نه بوو.

خروشچۆف جارێک له ریکخراوی نه ته وه به کگرتووه کان راپیکه یاند:

"نه وه ی که هی ئیبه یه هی خۆمانه، نه وه ی که هی ئیبه یه گوتویێژی له سه ر ده که یین." کاری کورد له گه ل کۆماری ئیسلامی له وه ش به ده ر بوو، ئیسلامی سیاسی هی خۆیان بوو و ناماده ش نه بوون له سه ر خودمۆختاری گۆی له هه یه نه تی نوینه رایه تی کورد بگرن. به بیانووی جیگرتنی حیزب و ریکخراوی سیاسی له ناوه یه نه تی کورد، ته نیا دانیشتنی فه رمییان تیکدا له حاله تیکدا که "ئیجازه ی وتوویێژ له گه ل ریکخراوه سیاسیه کانیان له ئیمام وه رگرتبوو."

نه گه ر هه یه تیک به راستی و به درووستی به دوا ی چاره سه ری سیاسیدا بگه ری، بۆچی ده بی یه کییک له نه ندامانی وه زیری دیفاع بییت و چه ند نه رته شی پی له بالا به شدارای تیدا بکه ن؟ مصطفی چمران وه زیری پاراستن یه کییک له وه که سانه بوو که هیرشه کانی بۆ سه رکوردستان ده ست پیکرد و له په یوه ندی هه میشه یی له گه ل خومه ینی دا بوو. له غه یری دۆژمنکاریش هیچ به رنامه یه کی دیکه ی نه بوو بۆ کوردستان. نه وه پیاوه ئیسلامیسته کۆنه پارێزه که له ریکخراوه توندوتیژه که ی "امل" له لوبنان

پهروه ده ببوو له یهه کیک له لیدوانه کانیدا کوشتاری به کۆمه لی خه لکی قارنی به "حادیه" نیو ده با و ده لی:

دشمنان ما در کردستان یتش جنگ را روشن ساختند، با نکیه به ایدئولوژی مادیگری و چند خدایی خود و با اتکا به نیروهای اهریمنی ابرقدرتهای غرب و شرق سعی کردند که ایدئولوژی اسلام ما را به شکست بکشانند." پاشان له سه ر کوشتاری قارنی نایشاریته وه که له گه ل "حسنی" امام جومعه ی ورمی که فه رمانی نه و کوشتاری ده رکرد بوو هاوده نگ و هاوبیره و ئیژی: "...نقده شهری است ترک نشین..." کردستان، دکتر مصطفی چمران، حادیه قارنه ۱ نهچت یزادی ایران

WWW.nehzateazadi.org

تیکه لاوی چمران له ناو ههینه تی ده ولته بۆ پرسی کورد، مانای نه وه بوو که به شداری لایه نی نه منییه تی و نه رته شی له نه وله وییه تی کاریان دابوو، نه وهش مانایه کی تری نه بوو جگه له هه لێژاردنی ریگای سه ربازی و نه منییه تی بۆ کوردستان.

به سه رچلی و به گشتی، کوردستانی ۵۷ و ۱۳۵۸ به کرده وه کۆمه لگایه کی لاییک بوو، تیده کوشا بۆ رزگاری و ده سه به رکردنی دیموکراسی له ئیران و مافی نه ته وه یی له کوردستان. نه و قه واره ی که له کوردستان رسکا بوو ده بوو به هه ر تیچوو یه ک هه نه شیتته وه. بزوو تنه وه ی رزگاریخوازی کورد مخابن به ته نیا ما و له ئیران هیچ جموجوێکی به رچاو و هه مه گیر له شیوه ی کوردستان له نارادا نه بوو. کۆنه پاریزی و دیکتاتۆری با لی به سه ر ئیراندا کیشابوو و نازادیخوازی به ره و کزی ده رۆشت و نازادیخوازان که وتبوونه به ر شالای گرتن و کوشتن، راوه دوونان و له سیداره دان.

سه ره لدانی کورد به شی رۆژه لاتی کوردستان گه لیک لاپه ره ی زیرینی له دلی میژوودا تو مار کردووه، به شداری نه کردن له ریفرا ندۆمی کۆماری ئیسلامی وه ره وه ها له ریفرا ندۆمی ده ستووری په سندرکراوی "مجلس خبرگان" له راستیدا خه بات و خۆ به دوور راگرتن بوو له دامه زرا ندنی دیکتاتۆری سیاسی و نایینی و ما ئۆیرانی فه ره نگی و نابوو ری.

نوینه رایه تی فه رمی کورد له سایه ی خه بات و خۆ به ختکردنی پێشمه رگه نازا و قاره مانه کانی هیزه سیاسیه کانی کوردستان وه دی هات. گه ل و ریکخوا وه سیاسیه کان و پێشمه رگه سیکۆچکه و بناوانی هه یئه تی نوینه رایه تی گه لی کورد بوون.

سه رنه گرتن له چه مکی وتووێژ ده گه رپته وه بۆ سه ر ئیراده ی زان بوونی شه ر به سه ر ناشتی، تارمایی به سه ر روونا کایی، خوارو خێچی به سه ر راستیدا.

کوردستان ناشیخواز بوو.

نکا له و خوشک و برا به پێزانده ده کهین که ههر به لگه و نووسراوهیه که په یوه ست بێ به بزووتنه وهی کورد له و سهردهمه به تایبته به ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد، به کۆبوونه وهکان و ریککه وتنه کان، نه گهر بۆیان ده گونجی به و ناوێشانهی خواره وه بۆمانی بنێرن، پێشه کی سپاسی یارمه تیه کانیاں ده کهین.

۱۰ دێسه مه بری ۲۰۲۰ ی زایینی - پاریس

چاوپیکه وتنی وه قدی تایبه ی حکوومه ت له ساڵی ۱۳۵۸ هه تاوی ده گه ل ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد له شاری مه هاباد؛ دانیشتوان له لای چه په وه تیمسار نازه ری، به رێزان سه حاجی، سه باغیان، فروهر، مامۆستا شیخ عیزه دین حوسینی، فاتیح شیخ، که ریم دانشیار، نه حمه د قازی، عه زیز ماملی و به شیکی دیکه که له وینه که دا دیار نین.

گه لاله دهسته نوینه رایه تی گهلی کورد ده باره ی خودمختاری کوردستانی ئێران

عهزیز ماملی

ماده ی (١)

کوردستانی ئێران سه رزه وینیکه له چوارچیه ی جوغرافیایی ئێران دا که له باره ی میژوویی یه وه شوینی دانیشتوانی هۆزه کانی کورد بووه و ئیستاش زۆربه ی دانیشتوانی نه ته وه ی کورد پیک هاتوون. ئهم سه رزه وینه هه موو ناوچه کوردنشینه کانی ئوستانه کانی ئیلام، کرماشان، کوردستان و ئازهربایجانی رۆژئاوا ده گریته وه.

ماده ی (٢)

کوردستانی ئێران به شیک له ولاتی کۆماری ئیسلامی ئێران که پێوه ندیی قووی میژوویی، ئابووری، سیاسی و فره ههنگی هاو پێوه ندیی نه ته وه ی کورد دانیشتووی وی له گه ل نه ته وه کانی دانیشتووی ئێران دا پته و کردوه.

ماده ی (٣)

ده سه لاتی نه ته وه ی کورد به سه سه رزه وینی کوردستانی ئێران دا به شیوه ی خودمختاری له چوارچیه ی یه کیه تی سیاسی، ئابووری و ته واویه تی خاکی ولاتی ئێران دا به کار ده بری.

ماده ی (٤)

ده وڵه تی ناوه ندیی کۆماری ئیسلامی ئێران بۆ دابین کردنی یه کیه تی سیاسی و ته واویه تی خاکی ولات ده سه لاتی پێوه ندی دار به م مه سه لانه ی خواره وه له سه رزه وینی خودمختاری کوردستان دا به رپوه داها:

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

الف: کاروباری پێوهندی دار به دیفاع له سنوورەکان، سەر به خۆیی و تهواویهتی خاکی ئێران له بهرامبەر دهستدریژی بیگانهکان دا که به هۆی ههركهسیك هیزی زهوینی و ههوايي و دهريایی سوپاوه بهرپوه دهچێ و به هۆی ئورگانهکانی حکومهتی ناوهندی یهوه سهرپهرستی دهکری.

ب: کاروباری پێوهندی دار به سیاست و پێوهندیهکانی دهرهوه و ههروهها پێوهندی له گهڵ کونسوولگه رییهکانی دهوڵهتانی دهرهوه که له سهرزهوینی کوردستانی ئێران جیگیرن، له سهلاحیهتی دهوڵهتی ناوهندی دایه.

ج: بازهگانیی دهرهوه و گومرگهکان و ئهو سیاست گشتی یانه که پێوهندی یان بهم مهسهلانهوه ههیه، به هۆی ئورگانهکانی دهوڵهتی ناوهندییهوه بهرپوه دهبرێن و سهرپهرستی دهکری.

د: بهرنامه دانانی درێژخایهنی ئابووری، که پێویستی به دسمایهی زۆر و زهوند ههیه، و ریکخستن و بهرپوه بردنی سیستمی دراوی و ئهرزیی ولات له سهلاحیهتی ئورگانهکانی دهوڵهتی مهركهزی دادهبێ.

روونکردهوهی (١)

لهبارهی کاروباری دیفاعیهوه، دهبێ ههمیشه ئهم ئهسه له بهرچاو بگیرێ که پادگانهکان و دام و دهزگا نیزامیهکان دهبێ له سنوورەکان و دوور له شارەکان بن. به جۆریک که به بیانوی پێداویستی به نیزامیهکان و شتی لهو بابته ههیه کاریک نهکری که بکیشیته دهست تێوهردان له کاروباری نیوخۆیی سهرزهوینی خودمختاری کوردستان دا.

روونکردنهوهی (٢)

سهرباز وهزیهفیهکانی دانیشتووی سهرزهوینی خودمختاری کوردستانی ئێران دهبێ له پێگه نیزامیهکان و سهربازخانهکانی کوردستان دا خزمهتیار پێ بکری.

روونکردنهوهی (٣)

لهو ئیداره ناوچهیی یانه دا پێوهندییانه به بازهگانیی دهرهوه و گومرگهکان و بهرنامه دانانی درێژخایهنی ئابووری و بهرپوه بردنی سیستمی دراوی له سهرزهوینی خودمختاری کوردستان دا ههیه، دهبێ له کارمه ندانی خۆلاتی کهک وهگرێ.

ماده‌ی (۵)

جگه‌ له‌و شتانه‌ی له‌ ماده‌ی (۴) دا باس کراون. به‌کاربردنی ده‌سه‌لات له‌ هه‌موو کاروباریکی سه‌رزه‌وینی خودموختاری کوردستانی ئێران دا بی هیچ هه‌لاوم‌ردانیک له‌ سه‌لاحیه‌تی ئورگانه‌کانی خودموختاری دا ده‌بی.

ماده‌ی (۶)

ئه‌نجومه‌نی نه‌ته‌وایه‌تی کوردستان به‌رزترین ئورگانی ده‌سه‌لاتدایه‌تی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ سه‌رزه‌وینی خودموختاری کوردستانی ئێران دایه. ئه‌م ئه‌نجومه‌نه هه‌ر دوو ساڵ جارێک له‌ ریگای هه‌ڵبژاردنێکی ئازاد، راسته‌وخۆ، نه‌ینی و گشتی هه‌موو دانیشیوانی کوردستانی ئێرانه‌وه هه‌ڵ ده‌بژیری و پێک دی.

ماده‌ی (۷)

ئه‌نجومه‌نی نه‌ته‌وایه‌تی کوردستان هه‌موو رێ و شوێننێکی پێوه‌ندی دار به‌ پێره‌وی نیوخۆی خۆی و هه‌روه‌ها به‌ هه‌ڵبژاردنی ئه‌نجومه‌نه‌کانی شار و دێ وه‌ داده‌نی و په‌سندی ده‌کا.

ماده‌ی (۸)

ئه‌نجومه‌نی نه‌ته‌وایه‌تی کوردستان به‌له‌به‌رچاوترین قانۆنه‌ گشتی یه‌کانی ولات هه‌موو قانۆن و رێ و شوێننێکی به‌کاربراو له‌ ده‌زگاکانی خودموختاری دا و هه‌روه‌ها بوودجه‌ی تایبه‌تی سه‌رزه‌وینی خودموختاری کوردستان په‌سند ده‌کا.

ماده‌ی (۹)

ئه‌نجومه‌نی نه‌ته‌وایه‌تی کوردستان، حکومه‌تی خودموختاری کوردستان بۆ به‌رپوه‌بردنی هه‌موو کاروباری سیاسی، ئابووری، فهره‌نگی و ئینتیزامی سه‌رزه‌وینی خودموختاری کوردستان هه‌ڵ ده‌بژیری.

ماده‌ی (١٠)

حکومه‌تی خودمختاری کوردستان له به‌رامبه‌ر ئه‌نجومه‌نی نه‌ته‌وايه‌تی کوردستان دا به‌پرسایه‌تی هاوبه‌شی ده‌بی و هه‌رکام له ئه‌ندامانی حکومه‌تی خودمختاریش به‌ته‌نیا به‌رامبه‌ر به ئه‌نجومه‌نی نه‌ته‌وايه‌تی کوردستان به‌پرس ده‌بن.

ماده‌ی (١١)

ئه‌نجومه‌نی نه‌ته‌وايه‌تی کوردستان ماف و ئه‌رکی سه‌رشانیه‌تی که هه‌ل و مه‌رجی تیکۆشانی ئازاد و دیموکراتیی ژبانی کۆمه‌لایه‌تی له‌بواره‌کانی ئازادیی حیزبه‌کان و کۆبوونه‌وه‌کان و چاپه‌مه‌نی و بیروبا‌ه‌ری و قه‌ڵه‌م و بیروبا‌ه‌ری و مه‌زه‌ب و ئه‌نجومه‌نه‌ دیموکراتی یه‌کان و هه‌قی مانگرتن له هه‌موو سه‌رزه‌وینی کوردستان دا پێک به‌نێ و به‌وردی چاودێری به‌ریوه‌چوونی ری و شوینه‌کانی له لایه هیزی ئیجرائی یه‌وه بکا.

ماده‌ی (١٢)

بوودجه‌ی خودمختاری کوردستان به‌هۆی حکومه‌تی خودمختاری کوردستانه‌وه رێک ده‌خړی و به ئه‌نجومه‌نی نه‌ته‌وايه‌تی کوردستان پێشیار ده‌کړی و پاش په‌سند کران به‌ریوه ده‌بړی.

ماده‌ی (١٣)

سه‌رچاوه‌کانی دا‌بین کردنی بوودجه‌ی کوردستانی خودمختار بریتین له:

الف: مالیات باج و داها‌ته ناوچه‌یی یه‌کانی دیکه.

ب: به‌شیک له بوودجه‌ی گشتیی ولات که له لایه‌ن حکومه‌تی ناوه‌ندی یه‌وه ده‌دری به حکومه‌تی خودمختاری کوردستان.

ماده‌ی (١٤)

به‌نامه دانان بۆ هه‌ڵدان و پێگه‌یشتنی ئابووری له سه‌رزه‌وینی کوردستان دا بۆ قه‌ره‌به‌وو کردنه‌وه‌ی ئه‌و دواکه‌وتوویی یه که

ههینه تی نوینه رایه تی گه لی کورد چۆن دامه زرا؟

به هۆی زۆرداری نه ته وایه تی یه وه دروست بووه، واته پیکهینی پیشه سازی نه ته وایه تی، په ریپیدانی کشت و کال و ئاژه لاری، پیشخستنی کاروباری ئاوه دانکردنه وه و خوشگوزهرانی و خرمه ته گشتی یه کان به جۆریک که ژبانی کۆمه لانی زهمه تکیشی گه لی کورد گۆرانی به سه رداپی، جگه له وه ئه و شتانه که له به ندی (د) ی ماده ی (٤) دا باس کرا. به شیک له ئه رکه کانی حکومه تی خودمختاری کوردستان.

روونکردنه وه ی ماده ی (١٤)

پاش ده رکردنی بوودجه ی کاروباری ده وڵه تی ناوه ندی له داها ته گشتی یه کان بوودجه ی په ریپیدانی ئابووری و کۆمه لایه تی و فره ههنگی به پیی راده ی هه شیمه ت له نیو ناوچه جۆراو جۆره کانی ولات دا دابه ش ده کری پێوانه ی دابه شکردنی ئه م بوودجه یه جۆریک ده بی که بۆ قه ره بوو کردنه وه ی ئه وپاشکه وتووی یه ئابووری یه که به هۆی زۆرداری نه ته وایه تی یه وه دروست بووه، به شی دانیش توانی ئه م ناوچه و یه که له وان کوردستانی خودمختار به پیی پله ی پاشکه وتووی یه که یان زیاتر له داها تی نیونجی سه رانه ی ولات بی.

ماده ی (٥)

زمانی کوردی له هه موو ئیداره کانی سه رزه وینی خودمختاری کوردستان دا چ ئیداره کانی ئورگانه خودمختاره کان و چ ئیداره کانی دیکه زمانیکی ره سمی یه له گه ل دووپات کردنه وه ی ئه و خاله که زمانی فارسی ههروهک هه ر وهک جاران زمانی ره سمی سه رانه ی ئیران بو کوردستانیشه وه.

ماده ی (١٦)

له سه رزه وینی خودمختاری کوردستانی ئیران دا فیڕکردن له هه موو پله کان دا به سه رتایی و نیونجی و به رزه وه به زمانی کوردی ده بی، به لام خویندنی زمانی فارسیش پاس ته واو بوونی سالی چواره می سه رتهایی له هه موو قۆتابخانه کانی سه رزه وینی کوردستانی ئیران دا به زۆری (اجباری) ده بی.

روونکردنه وه ی: (١)

که مایه تی یه نه ته وه یی یه کان له سه رزه وینی خودمختاری کوردستانی ئیران دا هه قیان هه یه فره ههنگ و داب و نه ریتی

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

خۆیان بپاریژن و بره و پێ بدن و له قوتابخانه کان دا به زمانی زگماکی درس بخوینن.

مادهی (۱۷)

پێکهێنانی دام و دهزگای ناوندهکانی فیڕکردن و فرههنگ و بهرنامه دانان بۆ تیکۆشانی ئەم دام و دهزگا و ناوهندانە له سه ره زه وینی خودمۆختاری کوردستانی ئێران دا له هه موو پلهکانی سه ره تای و ئیونجی و بهرز دا به شیک له ده سه لات هکانی حکومه تی خودمۆختاری کوردستانی ئێران ه.

روونکردنه ی (۱)

ناوه ندی رادیۆ ته له ویزیۆنی سه ره زه وینی خودمۆختاری کوردستان له ژێر چاوه دیڕی همومه تی خودمۆختاری کوردستانی ئێران دا به رێوه ده بری.

مادهی (۱۸)

پاراستنی ئەمنیه تی نیوخۆ و کاروباری نه زم راگرتن له سه ره زه وینی خودمۆختاری کوردستانی ئێران دا له شار و دی به هۆی هیزهکانی پێشه ره گه وه که به ره سمی له لای حکومه تی خودمۆختاری کوردستان داده مه زین. دابین ده کری.

مادهی (۱۹)

به رپرسیانی نه زم و پاراستنی شار و دی له سه ره زه وینی خودمۆختاری کوردستانی ئێران دا راسته وخۆ له لایه ن حکومه تی خودمۆختاری کوردستان هوه دیاری ده کرین و به رامبه ر به و به رپرس ده بن.

مادهی (۲۰)

هه موو سائی ژماره یه ک خویندکار له لایه ن حکومه تی خودمۆختاری کوردستانی ئێران هوه بۆ دابین کردنی پێداویستی هیزه دیفاعی یه کان سه ره زه وینی خودمۆختار بۆ خویندن ده نیردرینه قوتابخانه نیزامیه کان. ریکخراوه پێوه ندی داره کان حکومه تی ناوه ندی له سه ریانه هه موو پێویستی یهکانی فیڕکردن و پهروه ده ی ئەو خویندکارانه پێک بینن و پێداویستی یهکانی

چه کدار کردنی هیزی ئینتیزامی یه کان نیۆخۆی کوردستان به شیوهیهکی ماقوول و گونجاو دابین بکهن.

مادهی (٢١)

دهسه لاتی قهزایی له سه رهزوهینی خودمختاری کوردستان دا به جیا له هیزهکانی دیکه بههۆی دادگای سه ره بهخۆوه بهکار دهبری.

مادهی (٢٢)

دادگاکانی سه رهزوهینی خودمختاری کوردستانی ئێران له مهسه له عورفی یهکان دا به پیتی قانونه عروفی یهکانی سه رانهری ولات و قانونانه که له لایهن ئه نجمه نهی نه ته وایه تی کوردستانی خودمختاره وه په سند کراون و له چوارچیوهی سه لاجیه تهکانی ئه وه ئه نجمه نه دا دانراون و له گه ل ئه سه له پهیرهوی کراوه حقوقی و به یاننامه ی جیهانیی مافی مرۆف و په یماننامه ی جیهانیی حقوقی مه ده نی ریک ده که ون، حوکم ده دن و له وه مه سه لانه ش دا که پێوه ندییان به (احوال شخصیه) وه ههیه به پیتی قانونه مه زه بهی یهکان هه ردوو لای کیشه که ده جوو ئینه وه.

مادهی (٢٣)

لقیکی دیوانی به رزی ولات له سه رهزوهینی خودمختاری کوردستانی ئێران دا جیگیر ده بی و داوای پی راگه یشتنه وه له حوکمی دادگاکانی سه رهزوهینی خودمختاری کوردستانی ئێران له م لقه دا لپی ده کو ئریته وه.

روونکردنه وه:

دادپرسین له دادگاکانی سه رهزوهینی خودمختاری کوردستانی ئێران دا به هه ردوو زمانی کوردی و فارسی جی به جی ده کری.

مادهی (٢٤)

به هیز کردنی یه کیه تی گه لانی ئێران جگه له وه که دانیشتوانی سه رهزوهینی کوردستان وهک به شهکانی دیکه ی ئێران نوینه رانی خۆیان ده نی رنه ئه نجمه نهی نیشتمانی، ژماره یهکی دیاریکراو که له گه ل هه شیمه تی کوردستان ریک که وی له ئورگانهکانی حکومه تی ناوه ندی دا (کۆری وه زیران و وه زارتخانه کان) به شدار ده بن.

ماده ی (٢٥)

بۆ دسته بهر کردنی بنه ره ته کانی خودمختاری و پارسنتی مافه کانی هه موو گه لانی ئێران، "شوورای بهرزی گه لانی ئێران" له ناوه ندی و لات پیک دئ و هه رکام له گه لانی ئێران سێ نوینه ره ده نیتره "شوورای بهرزی گه لانی ئێران".

روونکردنه وه:

سێ کهس نوینه ری سه ره زه وینی خودمختاری کوردستانی ئێران له لایه ن نه نجومه نی نه ته وایه تی کوردستانه وه ده ست نیشان ده کری.

ماده ی (٢٦)

هه موو قانوونه کانی په سند کراو له نه نجومه نی نیشتمانی ئێران دا نه گه ر پێوه ندی یان به پێوه ندی و مافه کانی گه لانی ئێران هه وه هه بی، ده بی له "شوورای بهرزی گه لانی ئێران" دا بینه گۆڕی و په سند بکری.

دهسته ی نوینه رایه تی گه لی کورد

٤ ی به فرانباری ١٣٥٨ هه تاوی = ٢٥ ی دیسه مبه ری ١٩٧٩ ی زایینی

نهم دهقه له پێ دی نیفه وه له لایه ن ئاماده کاری نامیلکه که تایپ کراوه ته وه

گه لاله ی شەش ماده یی و ههشت ماده ی پاشکۆ حیزبی دیموکراتی کوردستان

گه لاله ی شەش ماده یی که ناوی شەش نهسلێ خودمۆختاری له سه ر دانرا بوو به م جۆره ی خواره وه بوو:

نیوسه ده تیکۆشان نووسینی: عه بدوللا حه سه ن زاده

۱- گه لی کورد له چوارچێوه ی سه ره به خۆیی تهواویه تی خاکی ولاتی کۆماری ئیسلامی ئێراندا به مافی نه تهوایه یییه کان خۆی به شیوه ی خودمۆختاری وه بگرێ و نه و مافانه له "متم" ی قانونی نه ساسی دا بگۆنچێندرێن.

۲- چوارچێوه ی جوغرافیای کوردستان به له بهرچا و گرتنی هه ل و مه رجی میژوویی و جوغرافیای و ئابووری و ویستی زۆربه ی دانیشتوانی هه ر ناوچه یه ک دیاری بکری.

۳- کوردستانی خودمۆختاری شوره یه کی سه رانه سه ری له هه ئبژاردنیکی ئازاد، نه یینی، راسته وخۆ و گشتی دا هه ئبژیری.

۴- شوورای سه رنه سه ری کوردستان وه قدیکی به ریوه به ری بۆ به ریوه بردنی کاروباری ئابووری، فه ره هه نگی، ئیداری و ئینتزامیه یه کان هه ل بژیری.

۵- زمانی کوردی له سه رزه وینی خودمۆختاری کوردستاندا بۆ نامه نووسینی ئیوان ئیداره کان و خۆیندن له ته نه یشت زمانی

فارسی به رسمی بناسری.

۶- هه موو کاروباره کانی نیوخوی چ ئیداری و چ ئابووری، کۆمه لایه تی، فهره نگی و ئینتزامی، به ئورگانه کانی ناوچه ی خودمختار بسپێردری.

له کۆتایی گه لاله که دا پێشیار کرابوو بۆ ئاسایی کردنه وه ی وه زعی کوردستان و سڤینه وه ی شوینه واره کان سالیگ شه ڤی نیوخوی کوردستان ئهم کارانه ی خواره وه بکری:

۱- لیبوردنی گشتی له پێوه ندی له گه ل هه موو ئهو که سانه ی که به شیوه یه ک له شیوه کان له رووداوه کانی کوردستاندا به شار بوون ده ربچی.

۲- یارمه تی مانگانه ی به رده وام بدری به میرانگرانی شه هیدانی کوردستان.

۳- به ڤیرسانی کاره ساتی "قارن": بناسیندیرین و سزا بدرین.

۴- هه موو ئهو که سانه ی له شه ڤه کانی کوردستان دا که م ئه ندام بوون مووچه ی خانه نشینی یان بدریت.

۵- هه موو زیندانییه کان له هه ر دوو لا بی ئهم لاو ئه ولا ئازاد بکری و هه موو ئهو کارمه ندانه ی که به تۆمه تی به شداری له رووداوه کانی کوردستاندا ده رکراون، دوورخراونه ته وه، یان بۆ جیگای دیکه راگوێزاراون بیینه وه سه ر کاره کانیان و ئه وانه ی ده رکراون مووچه ی ئهو چه ند مانگه ی دواپشیان پی بدری.

۶- زه ره رو زیان مائی بۆ هه موو ئهو که سانه ی له پیک هه ئپڕانه کانی ئهم دواپی یه دا زیانی مائی یان وی که وتوو ه قه رو بوو بکریته وه.

۷- هه موو ئهو ئه فسه ر و ده رجه دارانه ی کورد که به هوی مه سه له ی کوردستانه وه شوینی مه ئموورییه تی خویان به جی هیشتوو ه، له ئورگانه ئینتزامیه کانی ناوچه ی خودمختاری کوردستان کاریان پی بسپێردری.

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

۸- بێرنامه ی پێوه ندیدار به هه ئوه شاهه راگه یان دنی حیزبی دیموکراتی کوردستان ئێران هه ئوه شیتته وه.

۱۱ ی ره شه مه ی ۱۳۵۸

سه رچاوه: نیو سه ده تیکۆشان به رگی یه که م — نووسینی: عه بدو ئا حه سه ن زاده

لا په ره ۱۸۵

نهم ده قه له کتییی نیوسه ده تیکۆشان له لایه ن ئاماده کاری نامیلکه که تایپ کراوه ته وه

گه لاله ی خودگهردانی

ناوی خودگهردانی له زمانی نه ندامانی هه ئیه تی دهوڵه ت و راست له زمانی ناغای داریوش فروهر بیسترا، نه و زۆرجار نه و ناوه ی به ده م دا ده هات قسه ی خۆمان بێ هیچ وهختیش به نووسراو شتیکی به ناو گه لاله ی خودگهردانی ته سلیمی نوینه رانی حیزبی ئیمه یان ده ستیه نوینه راییه تی گه لی کورد نه کرد. به لām له ریکه وتی ۲۹ - ۹ - ۱۳۵۸ = ۲۰ - ۱۲ - ۱۹۷۹ شتیکی به ناوی "ماف و نه رکه کانی ناوچه خودگهردانیه کان" له رۆژنامه ی "اطلاعات" دا بلاو کرایه وه. وه رگیرای کوردی نه م گه لاله یه له لاپه ره کانی ۱۶۳ تا ۱۶۴ به رگی جه وته می بیره وه ریه کانی کاک که ریم حیسامی دا چاپ کراوه که لیڤه دا ده قی وه رگیراوه بلاو ده که یینه وه:

رۆژی ۲۹ ی سه رماو هزی ۱۳۵۸ ی هه تاوی = ۲۰ - ۱۲ - ۱۹۷۹ ی زایینی، گه لاله یه ک له رۆژنامه کانی ئیڤان دا بلاو کرایه وه، نیویان نابوو "خودگهردانی استانه ا" (خودگهردانیی - واته خۆبه ری وه به ری)!

الف ، حقو ق:

۱- مه رزبانی، سیاسه تی ده ره وه، بازرگانی و گو مرگ، به رنامه ریژی ئابووری سه رانه سه ری، ته نزی می بوود جه ی مالیات، پۆست و تی لگراف، ریگای ئاسن و هه وایی و ده ربایی، سه نه ته قورس و نه وت و گاز، له ده سه لاتی ده وڵه تی ناوه ندی دا ده بن.

۲- ته وای کاروباری مه حه للی، به رنامه ی ئاو ده دانی ناوچه، په ره پیدان ئابووری و کشت و کال، په ره ده و فیترکردن، ده رمان و له ش ساغی، ریگاوبان و خانو به ره و ئاو ده دانی، چاپه مه نی و بلاو کردنه وه له ده سه لاتی ناوچه ی خودگهردان دا ده بن.

۳- کاربه ده ستی ئیداره کانی ناوچه ی خودگهردان به پیشنیاری شوو رای ناوچه و په سند کردنی وه زا ره تخانه کان له خه لکی ناوچه ده بن، به لām نه و کاربه ده ستانه ی که نه رکی کاروباری ناوه ندی یان له نه ستویه، به پیشنیاری وه زا ره ت و په سند کردنی شوو رای ناوچه دیاری ده کری، ئو ستاندارو فه رماندار به پیشنیاری وه زا ره تی نیو خو و په سند کردنی شوو رای ناوچه

دیاری دهگری.

۴- کارمه ندی دادگاكان له لایه ن شوورای ناوچه وه پیشنیار دهگرین و پاش په سندن کردنی دهوئته دست به کار دهکهن، به لام حوکمی دادگاكان له دیوانی بهرزی کیشوه دا دهسکاری دهگرینه وه.

۵- هیزی ئینتیزامیی پۆلیسی شار و گوند له خه لکی ناوچه پیک دیت، سهروکی ژاندارمه ری و شارهوانی به پیشنیاری وهزاره تی نیوخو و په سندی شوورای ناوچه دیاری دهگرین، کاروباری تری ناوچه وهک مارهو ته لاق و شهرع و داب و ره سمی ئایینی که له چوارچیوهی قانونی ئه ساسی دهرنه چن، له دهسه لاتی شوورای ناوچه ی خودگهردان دا دهبن.

۶- ناوچه ی خودگهردان ههقی ههیه جگه لهو به شه ی که له بوودجه ی گشتی وه ری دهگری، له ناوچه ش دا مالیاتی پیویست وهگری، له دابه شکردنی بودجه دهوئته تی دا، به شی زیاتر بدری به ناوچه دواکه وتوووه کان بو ئاوه دان کردنه وهیان.

۷- له ناوچه ی خودگهردان دا خویندنی زمانی قهومی وهک کوردی، ئازهری و به لووچی له کلاسی یهک هه وراز له گه ل زمانی فارسی دهبن، نامه نووسین به هه ریک زمانی ناوچه یی و فارسی دهبن، به لام نامه ی نیوان ئیداره کانی دهوئته تی به فارسی دهبن.

۸- له هه ر ناوچه یهک دا زنگویه کی زانست و فه ننی داده نری که دهرسه کان به زمانی فارسی دهبن، لقیکی کولتووری ئه ده بیات به زمانی قهومه کانی ئیران داده نری، له زانستگای تارانیش کورسی یهکی زمانی قهومه کانی ئیران داده نری.

۹- رادیو ته له ویزیون له هه موو ناوچه کان سه ر به مه رکه ز دهبن. به لام سه عاتی زیادییش بو به رنامه ی ناوچه کان ده نری، چاپه مه نی و رۆژنامه به زمانی مه حه للی ئازاد و له دهسه لاتی ناوچه ی خودگهردان دا دهبن.

ب: نه رکه کان:

۱- هه موو ناوچه کانی خودگهردان بو پاراستنی سه ربه خو یی و ته وایه تی خاکی ئیران و یه کیتی میلیی ئیرانییه کان تیده کوشن.

ههینه تی نوینه رایه تی گهلی کورد چۆن دامه زرا؟

۲- ناوچهی خودگهردان بۆ یه کیتی میلیی گشت قهومه کانی ئیرانی له هه موو هوکارێک وهک حیزب و ریکخراو و نهنجومه ن که لک وهرده گری، قانونی ئه سایی دهو له ت چاوه دیری دهکا، کاربه ده ستانی ناوچه ی خودگهردانی له به رامبه ر قانون دا به رپرس ده ناسی. له باری نه زم و قهرهنگ و بارودۆخی ئابووری، دهو له تی ناوه ندی ئاگادار دهکا،

۳- سه رباز ده دا بۆ خزمه تی له شکری، به لام له ناوچه ی خودگهردان خزمه تی سه ربازی ده کهن، ئه و په ری ده رته تان و کارسانایی بۆ هاتوچۆی ئه رته ش و پێداویستی یه کانی پێک دینی.

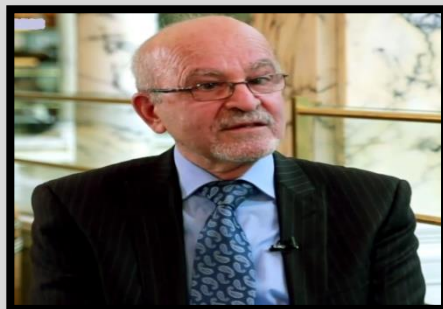
له رۆژنامه ی اطلاعات ریکه وتی ۲۹ ی سه رماوه زی ۱۳۵۸

سه رچاوه: نیو سه ده تیکۆشان به رگی یه که م — نووسینی: عه بدو ئلا حه سه ن زاده

لا په ره؛ ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶

ئهم ده قه له کتییی نیوسه ده تیکۆشان له لایه ن ئاماده کاری نامی که که تایپ کراوه ته وه

دهقی گه لاله ی ۸ ماده یی مه هاباد

نهمه ده سکه نه ده ی

۱- گهلی کورد هاوړی له گه ل گه لانی تری ئیران، شۆرشى ئیران په سهند دهکات و بریارى داوه له ړنگای پته وکردنى خه باتى خوی له گه ل خه باتى باقى گه لانی ئیران بو دامه زراندى کومه لگایه کی نازاد و ناوه دان له داهاتوودا رۆلێکی بنه رته ی بگيریت.

۲- گهلی کورد ههروه کوو باقى گه لانی ئیران داواکاری نه مانى سته می میلی و دابین کردنى مافی دیاریکردنى چاره نووسی خوی به شیوه ی فیديرالیه له چوارچیه ی ولاتى ئیراندا و هه ر چه شنه تۆمه تیکى جیاوازیخوازانه رهد دهکاته وه و له دهو له تی کاتى به ریز موهه ندیس بازرگان داوا دهکات که هه ئو یستی خوی له به رامبه ر نه م داواکارییه دا به شیوه ی ره سمی ږا بگه یه نی ت.

۳- ئیمه له سه ر نه و باوه ریه ی که زه حمه تکیشانى ئیران به شیکی سه ره کییان هه بووه له شۆرشى ئیراندا و هه ر بویه مافی بى نه ملاو نه ولای زه حمه تکیشان و کریکاران و جووتیارانه که به شداری بکه ن له دهو له تی شۆرشگیردا.

۴- کوردستانى ئیران سه ره ږای نه وه ی که خاوه نی سه ره چاوه ی ده ستلینه دراوی ئیجگار زۆره، یه کیکه له ناوچه هه ره ږاشکه وتوو ده کانی ئیران. که وابوو نه هیشتنى سته می ئابووری یه کیگ له خواسته سه ره کییه کانه.

۵- پيو یسته هه موو پا ده گانه کانی کوردستان له ژیر چاوه دیرى شو ږای شو ږشدا به ږوه بچن و بو نه و مه به سته ش ده بى کۆمیه یه کی هاو به شی سه ربازی له نه فسه رانی نیشتمانپه روه ر و نوینه رانی شو ږای شو ږش پیک به یندری ت.

٦- ئه و ئه فسه ره تاوانکارانه ی که فره مان ی ته قه کردنیان ده رکردوه و بوونه ته هۆی شه هید بوونی پۆله کانی گه ل، ده بی بدرینه دادگای شۆرش گه ل و به مه به ستی گۆرینی ئه رته شی کۆنه په رست به ئه رته شیکی گه لی، پیویسته ئه رته ش له که سانی دژه شۆرش پاک بکړینه وه.

٧- هه موو نوینه رانی ناماده له م کۆبوونه وه دا که نوینه ری شاره کوردنشینه کانیان پایده گه یه نن که هه زه تی ئایه توڵا سه ید عیزه دین حوسه ینی، شایسته ی ئه وه یه سه روکی هه ر هه یه تیک بی ت که له لایه ن گه لی کورده وه ده که وینه وتووێژ له گه ل ده وڵه تی ناوه ندی؛ با ده زگای ریه رایه تی شۆرش و ده وڵه تی کاتی خویان بیاریزن له په یوه ندی گرتن و وتووێژ له گه ل که سانی کۆنه په رستی کورد.

٨- به و پییه که مه لا مسته فا بارزانی و تاقمی ناسراو به "قیاده موه قه ت" دارده ستی پیکخوا ی "سیا" ی ئه مریکا و "ساواک" ی ئیران و "میت" ی تورکیا بوون و [ئێستایش] هه ن و هه روه ها هه موو گه لی کورد نه فره تیان لیده که ن، له ده وڵه تی شۆرش داواکاین که هه رچه شنه په یوه ندی و ئیک نزیکبوونه وه یه ک له گه ل ئه م داروده ستیه بیڕته وه و ریه ره خائینه کانیان له ئیران وه ده رنێن، به بی ئه وه ی ئه م سیاسه ته زیانیکی به دۆخی بنه مائه په نابهره هه ژاره کان بگه یه نی ت.

هه یه تی ده وڵه ت به پیی هه وایی رۆژنامه ی ئیتلاعات بریتی بوون له:

داریوش فرووه ره،
ئیسماعیل ئه رده لان،
ئایه تووڵا یه حیا نووری،
دوکتور موکری،
ئیه راهیم یونسی.

له به شی دارشتن و نووسینی گه لانه هه شت مادده ییه که دا ئه م به ریزانه بوون:

شیخ عیزه دین حوسه ینی،
دوکتور قاسملوو،
غه نی بلووریان،
سه لاح موه ته دی،

فوناد مستهفا سوئانی.

له کۆره گهوره تهره کهدا چەندین کهسی تر بوون له وانه؛

شیخ جلال حوسهینی (بانه)،

مهلا خدری ساردکی (سهردهشت)

سهنار مامه دی (شاپوور).

ئهم ههشت خاله به کۆی دهنگ و بهی هیچ چهشنه دهنگیکی ناره زایه تی پهسند کراوه و دراوه به نوینه رانی حکوومهت.

ههروه کوو له ماددهی ههوتیشدا پیداکری کراوه تهوه، ئهو کهسانه ی له م کۆبوونه وه یه دا بوون، بهشی هه ره زۆریان وه کوو "نوینه رانی شاره کورد نشینه کان"، نهک نوینه ری حیزب و ریکخراوه سیاسیه کان.

سەرچاوه: مانیپهری تاکه کهسی نه حمهد نه سکهنده ری — ریکهوتی: ۲۱ ی فیهریویری ۲۰۱۵

کۆکردنه و ناماده کردنی: په حمان نه قشی

ره شه مه ی ۲۷۲۲ ی کوردی = مارچی ۲۰۲۳ ی زایینی
